

PREZES RADY MINISTRÓW

Warszawa, dnia 16 marca 2017 r.

RM-10-28-17

Pan Marek KUCHCIŃSKI
Marszałek Sejmu

Szanowny Panie Marszałku

Na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej przedstawiam Sejmowi

projekt ustawy o zmianie ustawy o służbie zagranicznej oraz niektórych innych ustaw.

W załączeniu przedstawiam także opinię dotyczącą zgodności proponowanych regulacji z prawem Unii Europejskiej.

Jednocześnie uprzejmie informuję, że do prezentowania stanowiska Rządu w tej sprawie w toku prac parlamentarnych został upoważniony Minister Spraw Zagranicznych.

Z poważaniem

U S T A W A

z dnia

o zmianie ustawy o służbie zagranicznej oraz niektórych innych ustaw¹⁾

Art. 1. W ustawie z dnia 27 lipca 2001 r. o służbie zagranicznej (Dz. U. z 2017 r. poz. 161 i 476) wprowadza się następujące zmiany:

1) art. 1 otrzymuje brzmienie:

„Art. 1. Ustawa określa zadania, organizację i funkcjonowanie służby zagranicznej, a także szczególne prawa i obowiązki osób wchodzących w jej skład.”;

2) po art. 1 dodaje się art. 1a w brzmieniu:

„Art. 1a. Służba zagraniczna strzeże suwerenności Rzeczypospolitej Polskiej oraz chroni jej interesy w relacjach z innymi państwami, organizacjami międzynarodowymi i innymi podmiotami zagranicznymi.”;

3) art. 2 otrzymuje brzmienie:

„Art. 2. 1. W skład służby zagranicznej wchodzi:

- 1) członkowie korpusu służby cywilnej zatrudnieni w ministerstwie obsługującym ministra właściwego do spraw zagranicznych;
- 2) niebędące członkami korpusu służby cywilnej osoby zatrudnione w służbie zagranicznej, w tym kontraktowi członkowie służby zagranicznej zajmujący stanowiska niebędące stanowiskami urzędniczymi;
- 3) pełnomocni przedstawiciele Rzeczypospolitej Polskiej w innym państwie lub przy organizacji międzynarodowej.

2. W skład służby zagranicznej nie wchodzi:

- 1) osoby zatrudnione w placówce zagranicznej Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie umowy o pracę zawartej zgodnie z prawem państwa przyjmującego;
- 2) osoby zatrudnione w placówce zagranicznej Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie umowy o pracę zawartej na czas określony – wykonywania funkcji na placówce przez członka rodziny – chyba że są one członkami korpusu służby cywilnej;

3) konsul honorowy, o którym mowa w ustawie określonej w art. 4 pkt 3.”;

---

¹⁾ Niniejszą ustawą zmienia się ustawy: ustawę z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej oraz ustawę z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944–1990 oraz treści tych dokumentów.

- 4) po art. 2 dodaje się art. 2a w brzmieniu:

„Art. 2a. 1. W służbie zagranicznej, w tym na stanowiskach, o których mowa w art. 28a ust. 1, nie może być zatrudniona osoba, która w okresie od dnia 22 lipca 1944 r. do dnia 31 lipca 1990 r., pracowała, pełniła służbę lub była współpracownikiem organów bezpieczeństwa państwa w rozumieniu ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944–1990 oraz treści tych dokumentów (Dz. U. z 2016 r. poz. 1721, 1948, 2260 i 2261).

2. Przepis ust. 1 stosuje się także do osób, o których mowa w art. 2 ust. 2 pkt 2.”;

- 5) w art. 5 uchyla się ust. 3;

- 6) w art. 6 uchyla się ust. 2a;

- 7) art. 7 otrzymuje brzmienie:

„Art. 7. 1. Zadania służby zagranicznej wykonują:

- 1) personel dyplomatyczno-konsularny, który stanowią, z zastrzeżeniem ust. 2, członkowie służby zagranicznej posiadający stopień dyplomatyczny;
- 2) personel pomocniczy;
- 3) kontraktowi członkowie służby zagranicznej;
- 4) personel obsługi.

2. W szczególnie uzasadnionych przypadkach dyrektor generalny służby zagranicznej może powierzyć obowiązki członka personelu dyplomatyczno-konsularnego na czas określony osobie, która spełnia wymagania określone w art. 12 ust. 1 pkt 4 i 5, nadając jej na ten czas stopień dyplomatyczny, o którym mowa w art. 8 ust. 1 pkt 2–9.”;

- 8) po art. 7 dodaje się art. 7a–7c w brzmieniu:

„Art. 7a. 1. Za zgodą ministra właściwego do spraw zagranicznych, wyrażoną z zastrzeżeniem przepisów o ochronie informacji niejawnych, zadania służby zagranicznej może wykonywać odpowiednio funkcjonariusz albo żołnierz:

- 1) Policji;
- 2) Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego;
- 3) Agencji Wywiadu;
- 4) Służby Kontrwywiadu Wojskowego;
- 5) Służby Wywiadu Wojskowego;
- 6) Centralnego Biura Antykorupcyjnego;
- 7) Straży Granicznej;

- 8) Służby Więziennej;
- 9) Państwowej Straży Pożarnej;
- 10) Służby Celno-Skarbowej.

2. Minister właściwy do spraw zagranicznych w porozumieniu odpowiednio z ministrem, kierownikiem urzędu centralnego lub szefem właściwej służby ustala, z zastrzeżeniem przepisów o ochronie informacji niejawnych, warunki wykonywania zadań w służbie zagranicznej przez osoby, o których mowa w ust. 1, oraz sposób i terminy dokonywania związanych z tym rozliczeń budżetowych.

Art. 7b. 1. Zadania służby zagranicznej może wykonywać kontraktowy członek służby zagranicznej zatrudniony w ministerstwie obsługującym ministra właściwego do spraw zagranicznych na podstawie umowy o pracę na czas określony, posiadający doświadczenie w zakresie stosunków międzynarodowych lub specjalistyczną wiedzę niezbędną w służbie zagranicznej.

2. Do osób, o których mowa w ust. 1, nie stosuje się przepisów rozdziału 3 ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o służbie cywilnej.

3. Na czas wykonywania zadań w służbie zagranicznej dotychczasowy pracodawca będący jednostką sektora finansów publicznych udziela urlopu bezpłatnego osobie, o której mowa w ust. 1.

4. Na czas wykonywania zadań w służbie zagranicznej można przenieść urzędnika służby cywilnej za jego zgodą. Art. 64 ust. 2 ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o służbie cywilnej stosuje się odpowiednio, z tym że w porozumieniu, o którym mowa w tym przepisie, wskazuje się okres, na który zostaje przeniesiony urzędnik służby cywilnej.

Art. 7c. 1. Członek służby zagranicznej może zostać na czas określony przeniesiony na stanowisko w służbie cywilnej, w urzędzie państwowym, instytucie badawczym lub państwowej osobie prawnej.

2. Przeniesienia, o którym mowa w ust. 1, dokonuje się na podstawie porozumienia zawartego przez dyrektora generalnego służby zagranicznej z osobą reprezentującą nowego pracodawcę za zgodą członka służby zagranicznej.”;

- 9) w art. 8 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Ustanawia się, z zastrzeżeniem art. 10 ust. 2, następujące stopnie dyplomatyczne w służbie zagranicznej:

- 1) ambasador *ad personam*;
- 2) minister pełnomocny;
- 3) radca-minister;

- 4) I radca;
  - 5) radca;
  - 6) I sekretarz;
  - 7) II sekretarz;
  - 8) III sekretarz;
  - 9) *attaché*.”;
- 10) w art. 11. ust. 2 otrzymuje brzmienie:
- „2. Stopień ambasadora *ad personam*, na wniosek dyrektora generalnego służby zagranicznej, nadaje minister właściwy do spraw zagranicznych.”;
- 11) w art. 13:
- a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Nadanie kolejnego, wyższego stopnia dyplomatycznego członkowi personelu dyplomatyczno-konsularnego następuje stosownie do przebiegu służby, stażu pracy, posiadanych kwalifikacji zawodowych i oceny służbowej:

    - 1) na wniosek lub po zasięgnięciu opinii kierującego placówką zagraniczną – w stosunku do członka personelu dyplomatyczno-konsularnego wykonującego zadania w placówce zagranicznej;
    - 2) na wniosek bezpośredniego przełożonego po uzyskaniu pozytywnej oceny służbowej w stosunku do członków personelu dyplomatyczno-konsularnego, innych niż wymienieni w pkt 1.”,
  - b) dodaje się ust. 3 w brzmieniu:

„3. Minister właściwy do spraw zagranicznych określi, w drodze rozporządzenia, wymagania niezbędne do nadania kolejnego stopnia dyplomatycznego, w tym wymagania dotyczące:

    - 1) przebiegu służby oraz stażu pracy w służbie zagranicznej,
    - 2) oceny służbowej,
    - 3) posiadanych kwalifikacji zawodowych członka służby zagranicznej

– biorąc pod uwagę potrzebę posiadania umiejętności zawodowych i niezbędnego doświadczenia, zapewniających prawidłowe wykonywanie zadań służby zagranicznej.”;

obowiązkii.”. Ślubowanie może być złożone z dodaniem słów „Tak mi dopomóż Bóg.”.”;

13) w art. 19 w pkt 9 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się pkt 10 w brzmieniu:

„10) w przypadku wystąpienia na terytorium państwa przyjmującego sytuacji kryzysowej, w szczególności zagrażającej bezpośrednio życiu, zdrowiu lub bezpieczeństwu obywateli polskich, wydaje wiążące polecenia przedstawicielom polskiej administracji rządowej i samorządowej znajdującym się w państwie przyjmującym.”;

14) po art. 23 dodaje się art. 23a w brzmieniu:

„Art. 23a. Ustanawia się dzień 16 listopada Świętem Służby Zagranicznej.”;

15) uchyla się art. 24a;

16) po art. 25 dodaje się art. 25a w brzmieniu:

„Art. 25a. W przypadku zatrudnienia osoby, która nie później niż 5 lat przed zatrudnieniem w służbie zagranicznej była członkiem personelu dyplomatyczno-konsularnego służby zagranicznej, dyrektor generalny służby zagranicznej przywraca jej stopień dyplomatyczny, który posiadała przed zakończeniem stosunku pracy w służbie zagranicznej, albo nadaje stopień wyższy.”;

17) w art. 28a:

a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Na kierownicze stanowisko w urzędzie obsługującym ministra właściwego do spraw zagranicznych, będące wyższym stanowiskiem w służbie cywilnej, może zostać powołany członek personelu dyplomatyczno-konsularnego, inna osoba spełniająca wymagania określone w art. 12 ust. 1 pkt 2–5 albo osoba spełniająca wymagania określone w art. 12 ust. 1 pkt 4 i 5, która udokumentowała znajomość jednego języka obcego, jeżeli spełniają dodatkowo wymagania określone w art. 53 ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o służbie cywilnej.”;

b) dodaje się ust. 4 w brzmieniu:

„4. Członek personelu dyplomatyczno-konsularnego powołany na kierownicze stanowisko w służbie zagranicznej, będące wyższym stanowiskiem w służbie cywilnej, zachowuje posiadany stopień dyplomatyczny lub może być mu nadany stopień wyższy.”;

18) art. 28c otrzymuje brzmienie:

„Art. 28c. W przypadku umów o pracę zawieranych na czas określony w celu wykonywania zadań w placówce zagranicznej, a także z osobami, o których mowa

w art. 2 ust. 2 pkt 2 i art. 7b ust. 1, nie stosuje się art. 25¹ ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (Dz. U. z 2016 r. poz. 1666, 2138 i 2255 oraz z 2017 r. poz. 60). Jednakże umowy te, w tym umowy zawierane w celu wykonywania zadań w placówce zagranicznej z osobą podejmującą po raz pierwszy pracę w służbie cywilnej, mogą być zawierane na łączny czas nieprzekraczający 6 lat. Po upływie tego okresu ponowne zawarcie takich umów jest możliwe po upływie 6 miesięcy od dnia rozwiązania lub wygaśnięcia poprzedniej umowy.”;

19) w art. 29 w ust. 4:

a) pkt 2 otrzymuje brzmienie:

„2) pokrycie kosztów podróży przesiedleniowej, w tym przewozu mienia, oraz, raz na rok, podróży urlopowej do kraju członka służby zagranicznej i członków jego rodziny, a także zwrot kosztów podróży i przewozu w przypadkach szczególnych i losowych;”;

b) pkt 4 otrzymuje brzmienie:

„4) zwrot opłat za naukę dzieci w szkole typu podstawowego lub średniego oraz opłat z tytułu odbywania przez nie obowiązkowego przygotowania przedszkolnego, jeżeli nie mają one możliwości realizacji wskazanych obowiązków bezpłatnie w państwie przyjmującym;”;

20) w art. 34 po ust. 2 dodaje się ust. 2a w brzmieniu:

„2a. Członkowi służby zagranicznej bezpośrednio po zakończeniu pracy w placówce zagranicznej przez okres przynajmniej trzech lat w miejscu o klimacie szczególnie szkodliwym dla zdrowia oraz w placówce o znacznym stopniu uciążliwości przysługuje jednorazowy urlop dodatkowy w wymiarze 3 miesięcy. Urlop, o którym mowa w zdaniu poprzedzającym, udzielany jest na wniosek członka służby zagranicznej bezpośrednio po zakończeniu służby w placówce zagranicznej.”;

21) uchyla się rozdział 4.

Art. 2. W ustawie z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. z 2016 r. poz. 543, z późn. zm.²⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 9 po ust. 2 dodaje się ust. 2a w brzmieniu:

„2a. W celu realizacji spraw, o których mowa w ust. 2 pkt 2, 4, 5, 9 i 11, minister właściwy do spraw gospodarki w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw

---

²⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2016 r. poz. 749, 1020, 1250, 1579, 1923, 1948, 1954, 1961, 2003 i 2260.

zagranicznych może tworzyć wydziały i zespoły zadaniowe działające w strukturze placówek zagranicznych.”;

2) w art. 23a dotychczasową treść oznacza się jako ust. 1 i dodaje się ust. 2 w brzmieniu:

„2. W celu realizacji spraw, o których mowa w ust. 1 pkt 1, 2, 3–5, 7 i 9, minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw zagranicznych może tworzyć wydziały i zespoły zadaniowe działające w strukturze placówek zagranicznych.”;

3) w art. 32 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Dział sprawy zagraniczne obejmuje sprawy:

- 1) stosunków Rzeczypospolitej Polskiej z innymi państwami i organizacjami międzynarodowymi;
- 2) reprezentowania i ochrony interesów Rzeczypospolitej Polskiej za granicą, w tym także przed sądami i trybunałami międzynarodowymi, z zastrzeżeniem art. 13 ust. 1 pkt 3;
- 3) współpracy z Polonią i Polakami za granicą;
- 4) koordynacji polityki zagranicznej Rzeczypospolitej Polskiej;
- 5) pomocy konsularnej oraz innych spraw określonych w ustawie z dnia 25 czerwca 2015 r. – Prawo konsularne (Dz. U. poz. 1274, z 2016 r. poz. 1579 oraz z 2017 r. poz. 132);
- 6) współpracy rozwojowej, w tym pomocy humanitarnej;
- 7) kształtowania i ochrony międzynarodowego wizerunku Rzeczypospolitej Polskiej poprzez prowadzenie dyplomacji publicznej, także w celu wspierania działań promujących Rzeczpospolitą Polską i jej interesy realizowane w ramach innych działań.”.

Art. 3. W ustawie z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944–1990 oraz treści tych dokumentów (Dz. U. z 2016 r. poz. 1721, 1948, 2260 i 2261) w art. 4 pkt 11 otrzymuje brzmienie:

„11) osoby wchodzące w skład służby zagranicznej w rozumieniu ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. o służbie zagranicznej (Dz. U. z 2017 r. poz. 161 i 476) oraz niewchodzący w skład służby zagranicznej członkowie rodzin tych osób, zatrudnieni w placówce zagranicznej Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie

umowy o pracę zawartej na czas określony – wykonywania funkcji na placówce przez członka rodziny;”.

Art. 4. Stosunki pracy osób zatrudnionych w służbie zagranicznej, które przed dniem wejścia w życie ustawy złożyły oświadczenie potwierdzające ich pracę lub służbę w organach bezpieczeństwa państwa lub współpracę z tymi organami w rozumieniu ustawy zmienianej w art. 3 w brzmieniu dotychczasowym, wygasają po upływie 30 dni od dnia wejścia w życie ustawy.

Art. 5. 1. Członkowie rodzin członków służby zagranicznej, zatrudnieni w dniu wejścia w życie ustawy w placówce zagranicznej Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie umowy o pracę, są obowiązani do złożenia oświadczenia, o którym mowa w art. 7 ust. 1 ustawy zmienianej w art. 3, w terminie 30 dni od dnia wejścia w życie ustawy.

2. Stosunki pracy osób, o których mowa w ust. 1, które złożyły oświadczenie potwierdzające ich pracę lub służbę w organach bezpieczeństwa państwa lub współpracę z tymi organami w rozumieniu ustawy zmienianej w art. 3, wygasają po upływie 30 dni od dnia złożenia oświadczenia.

Art. 6. 1. Dyrektor generalny służby zagranicznej w terminie 14 dni od dnia ogłoszenia ustawy przekaze Prezesowi Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu listę osób obowiązanych do złożenia oświadczenia, dotyczącego pracy lub służby w organach bezpieczeństwa państwa lub współpracy z tymi organami w okresie od dnia 22 lipca 1944 r. do dnia 31 lipca 1990 r. zatrudnionych w służbie zagranicznej w dniu wejścia w życie ustawy.

2. Prezes Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w terminie 14 dni od dnia otrzymania listy, o której mowa w ust. 1, przekaze dyrektorowi generalnemu służby zagranicznej informację o osobach, które złożyły oświadczenie potwierdzające pracę, służbę lub współpracę z organami bezpieczeństwa państwa w rozumieniu ustawy zmienianej w art. 3.

3. Dyrektor generalny służby zagranicznej, w terminie 14 dni od dnia wejścia w życie ustawy w przypadku osób, o których mowa w art. 4, oraz w terminie 30 dni od dnia złożenia oświadczenia przez osoby, o których mowa w art. 5, potwierdzającego pracę lub służbę w organach bezpieczeństwa państwa lub współpracę z tymi organami w rozumieniu ustawy zmienianej w art. 3, jest obowiązany zawiadomić na piśmie osoby, o których mowa w art. 4 i art. 5, o zmianach, jakie mają nastąpić w zakresie ich stosunków pracy.

4. Wygaśnięcie stosunków pracy w przypadkach, o których mowa w art. 4 i art. 5, stwierdza dyrektor generalny służby zagranicznej.

Art. 7. 1. Stosunki pracy nawiązane z członkami służby zagranicznej przed dniem wejścia w życie ustawy wygasają po upływie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy, jeżeli przed upływem tego terminu członkom służby zagranicznej nie zostaną zaproponowane nowe warunki pracy lub płacy na dalszy okres albo w razie nieprzyjęcia nowych warunków pracy lub płacy.

2. Dyrektor generalny służby zagranicznej w terminie, o którym mowa w ust. 1, może zaproponować członkowi służby zagranicznej nowe warunki pracy lub płacy, kierując się potrzebami służby zagranicznej, środkami budżetowymi i etatowymi oraz oceną przebiegu dotychczasowego zatrudnienia członka służby zagranicznej. Członek służby zagranicznej w terminie 7 dni od dnia otrzymania propozycji nowych warunków pracy lub płacy składa oświadczenie o ich przyjęciu albo nieprzyjęciu. Niezłożenie oświadczenia przez członka służby zagranicznej we wskazanym terminie jest uznawane za przyjęcie zaproponowanych warunków pracy lub płacy.

3. Jeżeli urzędnikowi służby cywilnej nie zostaną zaproponowane nowe warunki pracy lub płacy na dalszy okres, Szef Służby Cywilnej przenosi tego urzędnika do innego urzędu w terminie jednego miesiąca od dnia otrzymania od dyrektora generalnego służby zagranicznej informacji o tym, że temu urzędnikowi służby cywilnej nie zostaną zaproponowane nowe warunki pracy lub płacy na dalszy okres. Przepis art. 70 pkt 7 ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o służbie cywilnej (Dz. U. z 2016 r. poz. 1345, 1605, 1807, 1948 i 2260 oraz z 2017 r. poz. 379) stosuje się odpowiednio.

4. Jeżeli nie jest możliwe przeniesienie, o którym mowa w ust. 3, stosunek pracy urzędnika służby cywilnej wygasa po upływie sześciu miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy, jednak nie wcześniej niż po upływie jednego miesiąca od dnia przekazania przez Szefa Służby Cywilnej dyrektorowi generalnemu służby zagranicznej informacji o braku możliwości przeniesienia.

5. W razie wygaśnięcia stosunku pracy urzędnika służby cywilnej na podstawie ust. 4, art. 73 ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o służbie cywilnej stosuje się odpowiednio.

Art. 8. W terminie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy dyrektor generalny służby zagranicznej wraz z propozycją, o której mowa w art. 7 ust. 2, proponuje stopień dyplomatyczny członkom służby zagranicznej będącym członkami personelu dyplomatyczno-konsularnego w dniu wejścia w życie ustawy albo wystąpi do ministra

właściwego do spraw zagranicznych z wnioskiem o nadanie stopnia dyplomatycznego ambasadora *ad personam*.

Art. 9. 1. W przypadku wygaśnięcia stosunku pracy, o którym mowa w art. 7 ust. 1, członkom służby zagranicznej niebędącym urzędnikami służby cywilnej przysługuje odprawa pieniężna przewidziana w przepisach o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników.

2. Przepis ust. 1 stosuje się również do członków służby zagranicznej będących urzędnikami służby cywilnej, którym zgodnie z art. 7 ust. 2 zostały zaproponowane nowe warunki pracy lub płacy i którzy nie przyjęli tych warunków.

Art. 10. Członkowie korpusu służby cywilnej, którzy w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy są zatrudnieni w urzędzie obsługującym ministra właściwego do spraw zagranicznych w komórkach organizacyjnych zapewniających obsługę zadań ministra właściwego do spraw członkostwa Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej, od dnia wejścia w życie ustawy wchodzi w skład służby zagranicznej. Przepisy art. 7–9 niniejszej ustawy stosuje się odpowiednio.

Art. 11. Dotychczasowe przepisy wykonawcze wydane na podstawie art. 30 ustawy zmienianej w art. 1 zachowują moc do dnia wejścia w życie przepisów wykonawczych wydanych na podstawie art. 30, nie dłużej jednak niż przez okres 12 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy.

Art. 12. Ustawa wchodzi w życie po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia, z wyjątkiem:

- 1) art. 1 pkt 19 lit. a i pkt 20, które wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2018 r.;
- 2) art. 6 ust. 1 i 2, które wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

UZASADNIENIE

I. Potrzeba i cel uchwalenia ustawy

I.1. Stan faktyczny. Polska służba zagraniczna funkcjonuje w obecnym kształcie organizacyjnym i funkcjonalnym od dnia 10 maja 2002 r., kiedy weszła w życie ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. o służbie zagranicznej¹⁾ (dalej: ustawa o służbie zagranicznej). Ponad czternaście lat obowiązywania ustawy, będącej przedmiotem niniejszej nowelizacji, oraz wcześniejsze doświadczenia z funkcjonowania powstałej jeszcze w czasach PRL służby dyplomatyczno-konsularnej, będącej jej prekursorem, stwarzają dostateczną podstawę badawczą do oceny jakości funkcjonowania tej służby i refleksji na temat pożądanych kierunków zmian w zakresie podstaw prawnych jej organizacji i funkcjonowania.

Rzeczywisty stan polskiej służby zagranicznej nie był dotychczas przedmiotem kompleksowych, obiektywnych analiz, w szczególności analiz popartych danymi. Przeciwnie – dostrzegane nieprawidłowości i ewidentne braki starano się w poprzednich latach pomijać bądź maskować głównie ze względów wizerunkowych. Służyły temu między innymi głośne, propagandowe hasła typu „*modernizacja służby zagranicznej*”, które miały charakter fasadowy i sprowadzały się w praktyce do ekscesywnego wyposażania polskich placówek i Centrali MSZ w nowoczesne rozwiązania techniczne, podczas gdy rzeczywiste przyczyny niedomagań tej służby nie były przy tym nawet właściwie identyfikowane. W okresie rządów koalicji PO-PSL oraz w latach poprzednich, z zastrzeżeniem skróconej kadencji Sejmu w latach 2005–2007²⁾, nie podejmowano także szerzej zakrojonego wysiłku zmiany podstaw prawnych funkcjonowania służby zagranicznej. Najpoważniejsza zmiana ustawowa, jaka miała miejsce w ponad czternastoletnim okresie obowiązywania ustawy o służbie zagranicznej, dotyczyła przejęcia przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych zasobów (w tym pracowników) zlikwidowanego Urzędu Komitetu Integracji Europejskiej³⁾,

---

¹⁾ Dz. U. z 2017 r. poz. 161 i 476.

²⁾ Podjęta wówczas próba szerokiej nowelizacji przepisów ustawy o służbie zagranicznej nie była kontynuowana przez rząd PO-PSL po wyborach w 2007 r.

³⁾ Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o Komitecie do Spraw Europejskich (Dz. U. poz. 1277, z późn. zm.), która weszła w życie z dniem 1 stycznia 2010 r., z wyjątkiem art. 20 oraz art. 23 ust. 2 tej ustawy, które weszły w życie z dniem 30 września 2009 r.

jednakże zmiana ta w wymiarze dotyczącym organizacji i funkcjonowania służby zagranicznej nie miała zasadniczego charakteru.

Efekty niezadowolającej kondycji polskiej służby zagranicznej są widoczne w wielu płaszczyznach i niekiedy stają się przedmiotem zainteresowania opinii publicznej. Do najpoważniejszych problemów, z którymi boryka się nieskutecznie polska służba zagraniczna należą:

- niedostatecznie silne więzi łączące polskich dyplomatów z państwem polskim, wyrażające się w pojmowaniu służby zagranicznej jako jednego z wielu zawodów, względnie kolejnego etapu ścieżki zawodowej, nie zaś służby państwowej, w której urzeczywistnia się wyjątkowy *esprit de corps*. Zjawisko to tłumaczy nie tylko odpływ kadr ze służby zagranicznej do pracodawców zewnętrznych, ale także łatwość przechodzenia polskich dyplomatów w pojedynczych przypadkach „na drugą stronę” – do instytucji i podmiotów, które realizują konkurencyjne interesy niekoniecznie zgodne z polską racją stanu;
- niejasne kryteria kariery i awansu w służbie zagranicznej, uznaniowość i brak jasnych ustawowych wskazówek dla kształtowania indywidualnej ścieżki kariery, co sprzyjało w minionym okresie negatywnym zjawiskom takim jak na przykład obsadzanie kluczowych stanowisk w pionie inwestycyjnym MSZ przez osoby nie mające żadnego przygotowania merytorycznego do pełnienia takich funkcji, a w konsekwencji do strat liczonych w dziesiątkach milionów złotych;
- odpływ wartościowych kadr dyplomatycznych do instytucji europejskich i międzynarodowych, brak skutecznych mechanizmów powrotu do służby zagranicznej i podtrzymywania więzi z tą służbą w okresie pracy poza nią;
- praktyczny brak obecności polskich dyplomatów w globalnych i regionalnych formach intelektualnych, gdzie odbywa się dyskusja o przyszłości Europy i Świata w najważniejszych wymiarach;
- nepotyzm, kumoterstwo, źle pojęta solidarność grupowa;
- niski profesjonalizm części kadr, niedostatecznie rozwinięta i nienakierowana na osiągnięcie celów kultura pracy i brak odpowiedzialności, sprawiający często, że polskie placówki zagraniczne przypominają nadal „skanseny PRLu”, tak z zewnątrz, jak i w sposobie działania.

Do rangi swoistego symbolu nieudolności polskiej służby zagranicznej urosła ciągnąca się od ponad 20 lat wstydliva historia budowy nowej siedziby Ambasady RP

w Berlinie, która angażowała przez wiele lat nie tylko sferę urzędniczą w MSZ, lecz także polityczne kierownictwo resortu spraw zagranicznych, i która przyniosła ostatecznie opłakany rezultat w postaci wielu milionów złotych zmarnowanych środków publicznych.

I.2. Diagnoza. Rzeczywiste przyczyny niezadowolającego stanu polskiej służby zagranicznej pozostawały dotychczas poza zakresem refleksji ustawodawcy. Poniżej w trzech kolejnych tezach przedstawiono najważniejsze przyczyny, dla których planowana nowelizacja jest niezbędna, oraz zarysowano zasadnicze cele projektowanej regulacji.

– **służba zagraniczna w obecnym kształcie jest nie tylko następcą prawnym, ale także bezpośrednim kontynuatorem służby dyplomatyczno-konsularnej, zakorzenionej systemowo jeszcze w czasach PRL.**

Przed 2001 r. podstawy prawne działania polskiej dyplomacji regulowała ustawa z dnia 16 września 1982 r. o pracownikach urzędów państwowych⁴⁾, która upoważniała Radę Ministrów do wydania dwóch aktów wykonawczych: rozporządzenia z dnia 24 marca 1983 r. w sprawie niektórych praw i obowiązków pracowników służby dyplomatyczno-konsularnej⁵⁾ oraz rozporządzenia z dnia 16 lipca 1991 r. w sprawie wynagrodzenia i świadczeń przysługujących pracownikom polskich placówek dyplomatycznych i urzędów konsularnych⁶⁾. Ustawa o służbie zagranicznej *de facto i de iure* zastąpiła wymienione rozporządzenia, przy czym co do zasady utrzymała zarówno kształt szczegółowych rozwiązań prawnych w nich zawartych, jak też ich zakres. Przyczyną takiego stanu była przyjęta przez ustawodawcę w 2001 r. zasada „*przejęcia działalności w ruchu*” przez nową ustawę, czemu służyły rozbudowane przepisy przejściowe, których celem było utrzymanie w nowych warunkach prawnych dotychczasowej struktury zatrudnienia oraz osób zajmujących stanowiska, zwłaszcza w placówkach zagranicznych. W ten oto sposób stosunki prawne powstałe pod rządami poprzednich przepisów zostały niejako „przełożone” na nową ustawę, niektóre wprost – jak na przykład zasada utożsamiania stopnia dyplomatycznego ze stanowiskiem pracy, niektóre pośrednio – przez zmianę nazwy (w ten sposób tzw. „dodatek walutowy”

---

⁴⁾ Dz. U. z 2016 r. poz. 1511, z późn. zm.

⁵⁾ Dz. U. z 1983 r. poz. 90. Rozporządzenie utraciło moc z dniem 11 maja 2004 r.

⁶⁾ Dz. U. z 1991 r. poz. 307, z późn. zm. Rozporządzenie utraciło moc z dniem 10 maja 2002 r.

z czasów PRL stał się „dodatkiem zagranicznym” w rozumieniu nowej ustawy) przy czym mechanizm jego obliczania pozostał – co do zasady – niezmienny.

Powstała *de iure* w 2002 r. służba zagraniczna powielala zatem cechy służby dyplomatyczno-konsularnej z czasów PRL, a przyjęta zasada ciągłości zatrudnienia nie przyniosła ze sobą znaczących zmian kadrowych w obrębie tej służby. Jedną z charakterystycznych cech odziedziczonych po służbie dyplomatyczno-konsularnej z czasów PRL jest brak autonomicznych zadań służby zagranicznej, brak ustawowo określonego celu jej istnienia, który nadawałby sens i etyczny kierunek jej działaniom oraz stanowił fundament budowy rzeczywistego *esprit de corps*. W istocie rzeczy w realiach funkcjonowania tzw. dyplomacji czasów PRL, zwłaszcza po wprowadzeniu stanu wojennego, kiedy rola i znaczenie oraz siła oddziaływania PRL poza jej granicami uległa znacznemu osłabieniu i marginalizacji trudno było mówić o ustawowo określonym celu istnienia jej służby dyplomatycznej. Niemniej jednak po przemianach, jakie zaszły w 1989 r., utrzymywanie takiego stanu rzeczy powinno budzić zrozumiałe zdziwienie. Dlatego też postulowanym rozwiązaniem, jak i **celem projektowanej regulacji**, jest określenie w ustawie zadań oraz przepisu wyznaczającego cel istnienia służby zagranicznej, jako podstawowej ustawowej wytycznej dla interpretacji oraz stosowania przepisów ustawy o służbie zagranicznej. Rozwiązanie to pozwoli na wypełnienie swoistej luki aksjologicznej, w której znajduje się polska służba zagraniczna od początku swojego istnienia, a która była do tej pory wypełniana zastępczymi, publicystycznymi rozwiązaniami typu „misja” służby zagranicznej. Jest przy tym oczywistym, że w demokratycznym państwie prawa jedynym podmiotem uprawnionym do wiążącego określenia „misji” służby zagranicznej jest ustawodawca.

Podstawy prawne funkcjonowania polskiej służby zagranicznej cechuje fragmentaryczność regulacji oraz brak dookreślenia prawnego w istotnych sferach działania tej służby.

U podstaw obecnego stanu rzeczy leży przyjęta w trakcie prac nad ustawą o służbie zagranicznej koncepcja komplementarnego stosowania ustawy o służbie zagranicznej wobec ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o służbie cywilnej⁷⁾, zwana dalej „ustawą o służbie cywilnej”. Ustawa o służbie zagranicznej wychodzi z założenia, że służba

---

⁷⁾ Dz. U. z 2016 r. poz. 1345, z późn. zm.

zagraniczna jest częścią korpusu służby cywilnej, ale – co trzeba podkreślić – szczególnie jego częścią. Stąd też fundamentalny dla tej relacji art. 3 ustawy stwierdza, że do członków służby zagranicznej przepisy o służbie cywilnej stosuje się dopiero wówczas, gdy dana materia nie jest uregulowana w ustawie o służbie zagranicznej. Zasada ta określa zatem pierwszeństwo stosowania przepisów ustawy o służbie zagranicznej przed przepisami ustawy o służbie cywilnej. Pozwala to na postawienie tezy, że ustawodawca traktuje ustawę o służbie zagranicznej jako *lex specialis* w stosunku do ustawy o służbie cywilnej, będącej w tym przypadku przykładem *lex generalis*. Taki stan prawny utrudnia w znacznej mierze stosowanie w praktyce przepisów obydwu ustaw i zdecydowanie sprzyja powstawaniu luk regulacyjnych, niejednokrotnie w kluczowych z punktu widzenia efektywności działania tej służby sferach regulacji. Dobrym przykładem ilustrującym ten problem są takie zjawiska jak: niejasne kryteria kariery i awansu w służbie zagranicznej, uznaniowość oraz brak ustawowych wskazówek dla kształtowania indywidualnej ścieżki kariery. Analizując podstawy działania wszystkich służb państwowych w Polsce, można śmiało postawić tezę, że służba zagraniczna została wyposażona przez ustawodawcę w najbardziej niejasne podstawy prawne, zmuszające adresatów norm do dokonywania częstych interpretacji przepisów. Stąd postulowanym rozwiązaniem, a zarazem jednym z **celów projektowanej regulacji** jest dookreślenie niezbędnych podstaw prawnych i wypełnienie ewidentnych luk w regulacji dotyczącej służby zagranicznej.

Brak ustawowych reguł dotyczących obecności służb specjalnych w służbie zagranicznej, prowadzący do naruszania autonomii tej służby oraz zachwiania zdrowych proporcji między obecnością służb specjalnych w dyplomacji a samą dyplomacją.

Problematyka regulacji prawnych działania służb specjalnych w ramach służb dyplomatycznych należy do jednej z najtrudniejszych ze względu na swoją specyfikę oraz – w znacznej części – niejawny charakter. Niemniej jednak standardy państwa demokratycznego, w którym wszystkie organy administracji, służby państwowe, w tym służby specjalne działają na podstawie i w granicach prawa wymagają, aby przynajmniej podstawy obecności służb specjalnych w dyplomacji miały oparcie w przepisach ustawy i tym samym w woli ustawodawcy.

W okresie sprawowania rządów koalicji PO-PSL w resorcie spraw zagranicznych doszło do poważnego zaburzenia dotychczasowych zasad współpracy MSZ ze służbami specjalnymi, skutkującego między innymi utworzeniem w ramach Ministerstwa Spraw Zagranicznych monstrualnego pionu bezpieczeństwa wewnętrznego, obejmującego ponad 200 etatów, tzw. Inspektoratu Służby Zagranicznej, w tym umundurowanej quasi formacji ochronnej tzw. Służby Ochrony i Kontaktu, które bez właściwych podstaw prawnych określonych ustawą wykonują zadania w zakresie bezpieczeństwa dyplomatycznego, ochrony placówek zagranicznych oraz bezpieczeństwa osobowego.

Podejmowane w latach 2013–2014 dwukrotnie próby ustawowego zalegalizowania ww. działalności MSZ zakończyły się niepowodzeniem. Stosowne projekty ustaw⁸⁾ przygotowane przez MSZ w latach 2012–2014 nigdy nie opuściły fazy uzgodnień międzyresortowych i stały się nadto przedmiotem ostrej publicznej krytyki. Nie przeszkodziło to jednak wprowadzeniu w życie rozwiązań, o których mowa wyżej, w drodze „prawa powielaczowego” albo wręcz w drodze faktów dokonanych. Stan, który wytworzył się po wdrożeniu tych zmian, jest szczególnym przypadkiem anomii, w której urząd „imituje” wykonywanie zadań zastrzeżonych ustawowo dla służb mundurowych.

Dobrym przykładem ilustrującym obecny stan rzeczy jest kwestia ochrony placówek zagranicznych. Zgodnie z przepisami prawa, za wykonywanie tego zadania odpowiada Biuro Ochrony Rządu, które posiada w tym zakresie ustawowe kompetencje (oraz ustawowo przypisaną odpowiedzialność), odpowiednio wyszkolone kadry oraz otrzymuje rokrocznie stosowne środki na ten cel w ustawie budżetowej. Z inicjatywy byłego Ministra Spraw Zagranicznych znacznie zredukowano obecność funkcjonariuszy BOR na placówkach zagranicznych zastępując ich tzw. funkcjonariuszami Służby Ochrony i Kontaktu, będącymi *de facto i de iure* cywilnymi pracownikami MSZ rekrutowanymi w znacznej mierze sposób byłych funkcjonariuszy służb mundurowych. Pracownicy ci nie posiadają żadnych formalnych uprawnień do wykonywania zadań w zakresie ochronie osób i mienia, przez co nie mogą skutecznie wykonywać zadań w zakresie ochrony placówek zagranicznych.

---

⁸⁾ Projekt ustawy o zmianie ustawy o służbie zagranicznej oraz ustawy o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej z dnia 20 grudnia 2013 r. (nr wykazu prac legislacyjnych i programowych RM UD72), a następnie projekt założeń projektu ustawy o zmianie zasad funkcjonowania służby zagranicznej (nr wykazu prac legislacyjnych i programowych RM ZD48).

Kolejnym, negatywnym zjawiskiem jest istotne nasycenie kadrowe resortu spraw zagranicznych osobami pochodzącymi z rekomendacji służb, emerytowanymi funkcjonariuszami służb oraz osobami powiązаныmi ze służbami mundurowymi więzami zawodowymi bądź w sposób nieformalny. Nie będzie wiele przesady w stwierdzeniu, że MSZ stał się wygodną „przechowalnią” dla byłych funkcjonariuszy oraz osób z nimi związanych. Nie należy ukrywać, że wartość tak pozyskanych pracowników, ich kompetencje, zdolności do adaptacji i wola podnoszenia kwalifikacji są niewielkie. Dlatego też **do zasadniczych celów projektowanej regulacji** należy ustawowe uregulowanie zasad obecności służb specjalnych w służbie zagranicznej oraz wyeliminowanie zbędnego nawisu kadrowego powstałego dzięki swoistej nadreprezentacji osób związanych ze służbami specjalnymi w minionych latach.

II. Stan prawny w dziedzinie, która ma być unormowana.

W obszarze, który objęty jest projektowaną regulacją, dominują zdecydowanie luki prawne i braki regulacyjne.

Ustawa o służbie zagranicznej od dnia jej wejścia w życie – 10 maja 2002 r. nie podlegała zasadniczym zmianom, które przeobrażałyby tę służbę w zasadniczy sposób. W tym okresie nowelizowana była dziesięć razy, w ściśle określonym zakresie, wynikającym najczęściej z bieżących potrzeb politycznych bądź z uwagi na konieczność dostosowania norm ustawy do zmieniających się przepisów. Niektóre z tych zmian są warte omówienia. Pierwszy raz wprowadzono w ustawie o służbie zagranicznej zmianę za sprawą ustawy z dnia 25 listopada 2004 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz o zmianie niektórych ustaw⁹⁾, w której uchylono zbędny art. 42 ustawy, dotyczący szczególnych zasad funkcjonowania tzw. środków specjalnych w budżecie Ministerstwa Spraw Zagranicznych. Kolejna istotna nowelizacja tej ustawy weszła w życie wraz z ustawą z dnia 18 października 2006 r. o zmianie i uchyleniu niektórych upoważnień do wydawania aktów wykonawczych¹⁰⁾, kiedy to uchylono dwa niewykonane dotychczas upoważnienia do wydania aktów wykonawczych (art. 23 ust. 2 i art. 43 ust. 2). Ustawa o służbie zagranicznej została także zmieniona w związku z wejściem w życie ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o Komitecie do Spraw Europejskich, kiedy to na skutek połączenia likwidowanego Urzędu Komitetu Integracji Europejskiej z Ministerstwem Spraw Zagranicznych

---

⁹⁾ Dz. U. poz. 2703, z późn. zm.

¹⁰⁾ Dz. U. poz. 1600.

utworzono w tym ostatnim urzędzie wydzieloną kategorię pracowników niebędących członkami służby zagranicznej. Kolejna większa zmiana została wprowadzona wraz z wejściem w życie ustawy z dnia 25 czerwca 2015 r. – Prawo konsularne¹¹⁾. Nowelizacja polegająca na zniesieniu konkursów na kierownicze stanowiska w służbie zagranicznej została z kolei wprowadzona ustawą z dnia 30 grudnia 2015 r. o zmianie ustawy o służbie cywilnej oraz niektórych innych ustaw¹²⁾. Pozostałe zmiany w ustawie o służbie zagranicznej miały co do zasady charakter porządkowy i obejmowały najczęściej niezbędne dostosowania jej treści do innych zmieniających się przepisów.

III. Różnica pomiędzy dotychczasowym a projektowanym stanem prawnym

III.1. Zadania służby zagranicznej

Zmiana przewidziana w obrębie art. 1 pkt 1 i 2 projektu ustawy nowelizującej polega między innymi na dodaniu w nowym art. 1a przepisu określającego zadania służby zagranicznej, do których należy strzeżenie suwerenności Rzeczypospolitej Polskiej oraz ochrona jej interesów w relacjach z innymi państwami, organizacjami międzynarodowymi i innymi podmiotami zagranicznymi. Jest to najważniejsza zmiana ustrojowa o systemowym charakterze, gdyż nadaje ona po raz pierwszy służbie zagranicznej charakter rzeczywistej służby państwowej, której zadaniem jest ochrona suwerenności Rzeczypospolitej Polskiej, jak i jej interesów. Należy zwrócić uwagę, że katalog podmiotów, wobec których służba zagraniczna ma wykonywać funkcję strażnika interesów celów, nie został zamknięty i zawiera sformułowanie „i innymi podmiotami zagranicznymi”. We współczesnym teatrze stosunków międzynarodowych oprócz tradycyjnych graczy, jakimi są państwa oraz organizacje międzynarodowe, coraz większą rolę zaczynają odgrywać inne podmioty, na przykład globalne korporacje, czy wielkie aglomeracje miejskie. Zmianą towarzyszącą jest konsekwentna zmiana w obrębie art. 1 ustawy o służbie zagranicznej polegająca na dodaniu wyrazu „zadania” w przepisie określającym zakres regulacji ustawy o służbie zagranicznej.

III.2. Kontraktowi członkowie służby zagranicznej

Zmiana, o której mowa w art. 1 pkt 3 i pkt 7 projektu, modyfikuje katalog osób wchodzących w skład służby zagranicznej przez dodanie kategorii kontraktowych członków służby zagranicznej w art. 2 oraz w art. 7 obowiązującej ustawy. Brak

---

¹¹⁾ Dz. U. poz. 1274, z późn. zm.

¹²⁾ Dz. U. z 2016 r. poz. 34.

możliwości swobodnego zatrudnienia pracowników w służbie zagranicznej w krótszej, kilkuletniej perspektywie jest jedną z przyczyn, dla których Ministerstwo Spraw Zagranicznych dysponuje bardzo znikomymi możliwościami korzystania z pracy specjalistów wykonujących zadania w systemie projektowym. W takim przypadku czas pracy specjalisty określa czas trwania danego projektu i najczęściej zamyka się w perspektywie następujących po sobie 2–3 lat. Osoby te nie są z zasady zainteresowane pracą w służbie zagranicznej (i konsekwentnie w służbie cywilnej) na stałe, co sprawia, że zaleta trwałości stosunku pracy nie stanowi w ich przypadku zachęty do podejmowania zatrudnienia na rzecz państwa. Należy zaznaczyć, że problem ten nie dotyczy wyłącznie specjalistów z dziedzin tradycyjnie pozapolitycznych (inżynierów, informatyków, prawników), lecz w coraz to większym stopniu dotyczy stanowisk związanych z wykonywaniem funkcji dyplomatycznych – na przykład w systemie Narodów Zjednoczonych, gdzie dużą rolę odgrywają fora eksperckie oparte na rzeczywistej wiedzy i doświadczeniu (czego przykładem jest chociażby polityka klimatyczna).

Nawiązując pośrednio do tradycji urzędniczej II Rzeczypospolitej proponuje się, aby tę kategorię pracowników nazwać „kontraktowymi członkami służby zagranicznej” i stworzyć w ustawie o służbie zagranicznej autonomiczną w stosunku do służby cywilnej podstawę do ich zatrudnienia, czemu służy art. 1 pkt 8 projektu – proponowany art. 7b ustawy o służbie zagranicznej. Kontraktowi członkowie służby zagranicznej z zasady będą zatrudniani wyłącznie w Ministerstwie Spraw Zagranicznych. Właśnie ze względu na potrzebę zagwarantowania elastyczności zatrudniania tej wąskiej kategorii pracowników proponuje się uchylić wobec nich obowiązek stosowania zasad naboru, określonych w ustawie o służbie cywilnej, przy zachowaniu ich w stosunku do pozostałej reszty członków służby zagranicznej. W tym celu kontraktowi członkowie służby zagranicznej zostali wydzieleni w osoby „mikrokorpus” w ramach służby zagranicznej oraz wprowadzono zasadę, że będą oni zatrudniani wyłącznie na stanowiskach niebędących stanowiskami urzędniczymi. W celu dookreślenia charakteru kontraktowych członków służby zagranicznej pożądane jest także zapisanie wprost, że powinni oni posiadać doświadczenie w zakresie stosunków międzynarodowych lub wiedzę specjalistyczną niezbędną w służbie zagranicznej.

III.3. Rozszerzenie zakresu regulacji ustawy o służbie zagranicznej na pracowników zapewniających wykonywanie zadań ministra właściwego do spraw członkostwa Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej

Proponowana zmiana obejmuje zniesienie kategorii pracowników MSZ, zatrudnionych w komórkach organizacyjnych zapewniających obsługę zadań ministra właściwego do spraw członkostwa Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej, niewchodzących dotychczas w skład służby zagranicznej, oraz konsekwentne włączenie ich do służby zagranicznej. W dyskusji, jaka toczyła się w 2009 r. przed wejściem w życie ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o Komitecie do Spraw Europejskich, która zlikwidowała Urząd Komitetu Integracji Europejskiej i włączyła jego zasoby do Ministerstwa Spraw Zagranicznych, podnoszono postulat zachowania integralności personelu byłego UKIE jako gwarancji jakości wykonywanych przezeń zadań. Skutkiem tego, w przepisach zmieniających ustawę o służbie zagranicznej, w związku z wejściem w życie ustawy znoszącej UKIE, zapisano nietypowe w skali polskiej administracji rozwiązanie polegające na wyłączeniu pracowników komórek organizacyjnych zapewniających obsługę zadań ministra właściwego do spraw członkostwa Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej ze służby zagranicznej. Powstała tym samym nietypowa sytuacja prawna, w której w ramach jednego ministerstwa funkcjonują równolegle dwie kategorie pracowników – członkowie służby zagranicznej, będący równolegle członkami korpusu służby cywilnej, oraz wyłącznie członkowie służby cywilnej, zatrudnieni w trzech komórkach organizacyjnych Ministerstwa Spraw Zagranicznych. Z perspektywy pięciu lat obowiązywania tych zasad należy stwierdzić, że ich jednym efektem jest utrudniony przepływ pracowników z części „europejskiej” do części „zagranicznej” MSZ niemający uzasadnienia ani z punktu widzenia jakości pracy resortu ani też szczególnego charakteru wykonywanych zadań. Paradoksem tej sztucznej sytuacji prawnej jest to, że pracownik części „europejskiej” MSZ, a zatem niebędący członkiem służby zagranicznej, z chwilą wyjazdu do pracy w Stałym Przedstawicielstwie RP przy UE w Brukseli musi uzyskać status członka służby zagranicznej. Trudno zatem znaleźć uzasadnienie dla dalszego funkcjonowania tego sztucznego podziału. Konsekwentne zmiany legislacyjne umożliwiające wprowadzenie planowanej zmiany zostały zapisane w art. 1 pkt 5 i 6 projektu oraz w art. 10 (przepisy przejściowe), który zakłada, że z dniem wejścia ustawy w życie pracownicy zatrudnieni w komórkach organizacyjnych zapewniających obsługę zadań ministra właściwego do

spraw członkostwa Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej wchodzi z mocy prawa w skład służby zagranicznej.

III. 4. Negatywna przesłanka zatrudnienia w służbie zagranicznej

Art. 1 pkt 4 projektowanej ustawy wprowadza ustawową negatywną przesłankę zatrudnienia w służbie zagranicznej dotyczącą osób, które w okresie do dnia 31 lipca 1990 r. pracowały bądź pełniły służbę albo były współpracownikami organów bezpieczeństwa państwa w rozumieniu tzw. ustawy lustracyjnej (ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944–1990 oraz treści tych dokumentów).

Przemiany demokratyczne w Polsce, które miały miejsce w latach 90. XX wieku oznaczały radykalny w treści odwrót od praktyk i podstaw aksjologicznych stosowanych w okresie komunistycznego zniewolenia. Wynika to wyraźnie z preambuły Konstytucji RP, gdzie jest mowa wyraźnie o „gorzkich doświadczeniach z czasów, gdy podstawowe wolności i prawa człowieka były w naszej Ojczyźnie łamane”. Dezaprobata dla metod i praktyk działania komunistycznego aparatu przymusu, w tym jego najbardziej antydemokratycznej części, jaką był aparat bezpieczeństwa PRL, jest zapisana w szeregu rozwiązań prawnych przyjętych i wdrożonych w systemie prawa po 1989 r. Należą do nich choćby: przejście na własność państwa majątku b. PZPR, rozwiązanie Służby Bezpieczeństwa i weryfikacja jej b. funkcjonariuszy, konsekwencje wobec sędziów, którzy w okresie PRL sprzeniewierzyli się niezawisłości, czy wreszcie lustracja osób pełniących odpowiedzialne stanowiska w państwie.

W ślad za tezą Trybunału Konstytucyjnego zawartą w wyroku K3/99 należy stwierdzić, że „...z konstytucyjnej zasady ochrony zaufania do prawa stanowionego przez państwo nie wynika, że każdy może zawsze ufać, iż prawne unormowanie jego praw i obowiązków nie ulegnie na przyszłość zmianie na jego niekorzyść. Ocena zależy od treści dokonywanych przez prawodawcę zmian i sposobu ich wprowadzenia, przy uwzględnieniu całokształtu okoliczności oraz konstytucyjnego systemu wartości.”. Kierując się tą tezą, należy zauważyć, że:

Po pierwsze – ustanawiając projektowane ograniczenie w dostępie do służby zagranicznej, ustawodawca pozostaje w zgodzie z oceną okresu komunizmu wynikającą z Konstytucji RP i dotychczasowego ustawodawstwa, w szczególności z przekonaniem,

że świadoma działalność jednostki na rzecz umacniania politycznych podstaw ustroju komunistycznego, przeciwnych z aksjologicznego punktu widzenia demokratycznemu państwu prawnemu, nie jest co do zasady prawu obojętna w tym znaczeniu, że prawo nie pozostawia jej na równi z innymi rodzajami działalności, lecz przeciwnie – traktuje je w sposób szczególny i zarazem wyraźnie negatywny.

Po drugie – owo szczególne traktowanie może wyrażać się bądź to w nakładaniu szczególnych obowiązków – takim jest na przykład obowiązek składania oświadczeń na okoliczność pracy, służby lub współpracy z komunistycznym aparatem bezpieczeństwa, bądź też w pozbawianiu niektórych praw – czego dobrym przykładem jest niezaliczanie okresów zatrudnienia w partii komunistycznej (Polskiej Partii Robotniczej i Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej), jak również w organach bezpieczeństwa komunistycznego państwa do okresów, od których zależy nabycie i wymiar prawa do dodatku za wysługę lat czy nagrody jubileuszowej w służbie cywilnej. Polskie prawo wiąże już od szeregu lat negatywne konsekwencje z faktem pracy w służbie bądź współpracy z komunistycznym aparatem bezpieczeństwa. Projektowane rozwiązanie nie stanowi zatem *novum* w systemie prawa, a jedynie rozwinięcie tendencji już w nim obecnych, zweryfikowanych pozytywnie przez Trybunał Konstytucyjny i niekwestionowanych co do zasady przez przeważającą część doktryny.

Po trzecie – określając zadania służby zagranicznej w sposób proponowany w art. 1 pkt 1 i 2 projektowanej ustawy, ustawodawca winien odpowiedzieć na pytanie, czy osoby, które w świadomy sposób przyczyniały się do umacniania komunistycznego reżimu poprzez pracę, służbę lub współpracę z komunistycznym aparatem bezpieczeństwa, powinny mieć możliwość pełnienia służby, której ustawowym zadaniem jest stanie na straży suwerenności Rzeczypospolitej Polskiej i ochrona jej międzynarodowych interesów? Skoro bowiem zgodnie z podstawową definicją zawartą w Konstytucji RP Rzeczpospolita Polska jest dobrem wspólnym wszystkich obywateli, to czy ci, którzy świadomie działali wbrew temu dobru w interesie obcego mocarstwa (ZSRR) niewołącego Polskę w okresie 1944–1989 mogą pełnić służbę publiczną w tak newralgicznym odcinku, jakim jest ochrona pozycji i międzynarodowych interesów Rzeczypospolitej Polskiej? Przedłożony projekt wychodzi z założenia, że ocena wartości konstytucyjnych w tym przypadku i ich właściwe zważenie winny uwzględniać także, a może i przede wszystkim punkt widzenia tych osób, które nie pracowały, nie pełniły służby ani też nie były współpracownikami komunistycznego

aparatu ucisku i które mają podstawy i prawo oczekiwać od ustawodawcy, że na straży suwerenności i interesów reprezentującego ich państwa nie będą stali dyplomaci rekrutujący się spośród byłych komunistycznych agentów bezpieczeństwa i ich tajnych współpracowników.

Zachodzi zatem w tym przypadku sytuacja, w której ograniczenie prawa do dostępu do jednego, specyficznego fragmentu służby publicznej dla stosunkowo wąskiej grupy osób jest skutecznie równoważone oraz wręcz przeważane przez prawo pozostałych obywateli do kształtowania ustroju administracji tego państwa (przez ich reprezentację w postaci ustawodawcy) zgodnie ze swoją wolą wyrażoną w wyborach powszechnych. Należy przy tym podkreślić, że ograniczenie to nie narusza, co do istoty prawa dostępu do służby publicznej jako takiej, gdyż służba zagraniczna stanowi niewielki fragment służby państwowej, a zakaz pełnienia służby zagranicznej nie dotyczy pozostałej części służby publicznej.

Po czwarte – należy zwrócić uwagę na szczególną sytuację resortu spraw zagranicznych, który ze względów historycznych odznaczał się zawsze nadreprezentatywnością byłych pracowników, oficerów oraz współpracowników służb bezpieczeństwa PRL. Aby dobrze zrozumieć to zjawisko, należy podkreślić, że praca w tzw. służbie dyplomatyczno-konsularnej okresu PRL była zajęciem intratnym z uwagi na możliwość otrzymywania części wynagrodzenia w dewizach w przypadku skierowania do pracy w placówce zagranicznej. Z uwagi na faktyczną izolację dyplomacji PRL na arenie międzynarodowej, zwłaszcza po wprowadzeniu w PRL stanu wojennego, kadry MSZ przed rokiem 1989 składały się w znacznej części bądź to z pracowników, bądź z współpracowników aparatu bezpieczeństwa, dla których wyjazd na dobrze opłacaną synekurę w placówce zagranicznej był traktowany jako swego rodzaju nagroda.

Nie będzie wiele przesady w stwierdzeniu, że w schyłkowym okresie PRL, będącym zarazem okresem największej degrengolady PRL-owskiej służby dyplomatyczno-konsularnej, wśród znacznej części jej pracowników dominowały postawy oportunistyczne, a motywacja do pełnienia tej służby miała przede wszystkim na względzie potencjalne korzyści materialne. Prawo powielaczowe MSZ z tego okresu zawiera na przykład szczegółowe regulacje poświęcone dozwolonej ilości dóbr materialnych przywożonych zza zachodniej granicy w celu wyeliminowania nagminnej

praktyki odsprzedawania ich przez PRL-owskich dyplomatów na wewnętrznym rynku ze stosownym zyskiem.

Ten bagaż doświadczeń i postaw oraz nawis kadrowy w postaci funkcjonariuszy i współpracowników PRL-owskich służb, a także ich współmałżonków, którzy często znajdowali zatrudnienie w pionie administracyjnym MSZ, oraz ich dzieci, które miały ułatwioną karierę dzięki rodzicom zatrudnionym już w MSZ, zostały wniesione do służby zagranicznej w 2002 r. wraz z kadrami okresu PRL, co sprawiło, że polska służba zagraniczna była w szczególności sposobem negatywnie obciążona dziedzictwem minionej epoki, które utrudnia, a niekiedy wręcz uniemożliwia jej sprawne działanie oraz umacnianie pożądanych postaw państwowych w jej ramach.

Podsumowując, należy stwierdzić, że projektowana regulacja jest zgodna, co do zasady, z Konstytucją RP, w tym zwłaszcza z jej art. 60, który wymaga, aby zasady dostępu do służby publicznej (w tym służby zagranicznej) były takie same dla wszystkich obywateli. Minimalny standard w tym przypadku oznacza, że ustawa musi stanowić obiektywne kryteria doboru kandydatów do służby publicznej oraz uregulować zasady i procedurę rekrutacji w ten sposób, aby zapewnić przestrzeganie zasady równości szans wszystkich kandydatów, bez jakiegokolwiek dyskryminacji i nieuzasadnionych ograniczeń. Jednakże, jak czytamy w wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 lutego 2007 r. w sprawie K 46/05, „nie odbiera to jednak władzy publicznej możliwości ustalenia szczegółowych warunków dostępu do konkretnej służby, ze względu na jej rodzaj i istotę”. Projektowane ograniczenie jest uzasadnione, jak wykazano wyżej, zarówno rodzajem, jak i istotą służby zagranicznej, a jego nałożenie jest zgodne z zasadą proporcjonalności, zarówno w wymiarze szerszym, jak i proporcjonalności *sensu stricto*, opisaney w wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 11 kwietnia 2000 r., sygn. K 15/98.

III. 5. Czasowe nadanie stopnia dyplomatycznego

Propozycja zmiany zawarta w art. 1 pkt 7 projektu, a odnosząca się do proponowanego brzmienia art. 7 ust. 2 ustawy nowelizowanej, zakłada możliwość nadania w wyjątkowych przypadkach osobie, która spełnia wymagania określone w art. 12 ust. 1 pkt 4 i 5 ustawy, stopnia dyplomatycznego na czas określony, z wyjątkiem stopnia ambasadora *ad personam*. Wprowadzenie proponowanej zmiany jest związane z praktyką nadawania osobom niespełniającym kryteriów ustawowych w zakresie

potwierdzenia kwalifikacji zawodowych, w tym językowych, stopni dyplomatycznych na czas określony – wykonywania obowiązków służbowych w placówce zagranicznej. Najczęściej praktyka ta dotyczy przedstawicieli innych resortów w placówkach zagranicznych. Różnica w stosunku do obecnego stanu prawnego polega na tym, że proponuje się, aby umożliwić nadanie stopnia dyplomatycznego na czas określony także w Centrali MSZ.

III. 6. Reglamentacja obecności służb specjalnych w służbie zagranicznej

Obecnie ustawa o służbie zagranicznej nie zawiera rozwiązań regulujących kwestię obecności służb specjalnych w służbie zagranicznej. Proponuje się zatem dodanie nowego art. 7a, który wprowadzi w ust. 1 obligatoryjną zasadę uzyskania wcześniejszej zgody Ministra Spraw Zagranicznych na wykonywanie zadań służby zagranicznej przez żołnierzy albo funkcjonariuszy Policji, ABW, AW, SKW, SWW, CBA, SG, SW, PSP i Służby Celno-Skarbowej. Ze względu na charakter tych zadań zakłada się, że może być ona wydana z zastrzeżeniem przepisów o ochronie informacji niejawnych. Ze względu na specyfikę materii, która ma zostać uregulowana, nie przewiduje się, aby zachodziła potrzeba określania w ustawie elementów tej zgody ani jej zakresu. Powstanie w ten sposób minimalna regulacja, adekwatna, zdaniem projektodawcy, do potrzeb w tym zakresie.

Projekt zakłada także dodanie ust. 2 w nowo projektowanym art. 7a, który wprowadzi do ustawy o służbie zagranicznej normę kompetencyjną stwarzającą Ministrowi Spraw Zagranicznych, działającemu w porozumieniu z ministrem, kierownikiem urzędu centralnego bądź szefem właściwej służby, możliwość ustalenia warunków wykonywania zadań w służbie zagranicznej przez funkcjonariuszy i żołnierzy wymienionych służb, w tym zwłaszcza sposobu i terminów dokonywania związanych z tym rozliczeń budżetowych. *Ratio legis* tego rozwiązania wynika ze sprawdzonej, wieloletniej praktyki stosowanej przez MSZ oraz właściwe służby i ma znaczenie w relacjach wewnętrznych administracji. Ze względu na niejawny charakter przedmiotowych relacji nie zakłada się, aby zachodziła konieczność regulowania omawianych zagadnień w akcie wykonawczym.

Projektowana ustawa nie wpłynie natomiast na zasady funkcjonowania w placówkach zagranicznych przedstawicieli innych ministerstw i urzędów centralnych. Obowiązujące obecnie w tym zakresie porozumienia pozostają w mocy, a praktyka ich zawierania

będzie kontynuowana. Jedyne zmiany w tym zakresie, wynikające z wejścia w życie projektowanej ustawy, będą związane z przyznaniem członkom służby zagranicznej przebywającym w placówkach zagranicznych dodatkowych świadczeń (zwrot opłat za obowiązkowe przygotowanie przedszkolne i pokrycie kosztów corocznej podróży urlopowej do kraju). Przesunięcia z odpowiednich części budżetu do części 45 będą uzgadniane na etapie prac nad ustawą budżetową na rok 2018.

III. 7. Możliwość przeniesienia członka służby zagranicznej poza MSZ

Istotą zmiany proponowanej w art. 1 pkt 8 projektowanej regulacji i zawartej w proponowanym art. 7c jest stworzenie ustawowej podstawy do możliwości czasowego i uzgodnionego z członkiem służby zagranicznej przeniesienia go na inne stanowisko w służbie cywilnej poza Ministerstwo Spraw Zagranicznych, ale także do instytutu badawczego bądź państwowej osoby prawnej. Wzorem dla projektowanej regulacji jest stosowana od wielu lat z powodzeniem we Włoszech instytucja „doradców dyplomatycznych” – proste i skuteczne rozwiązanie, pozwalające na przepływ kadr, wiedzy i doświadczenia pomiędzy służbą zagraniczną a szeroko rozumianą sferą państwową. Tak jak w przypadku pozostałych propozycji projektu zakłada się, że projektowana, minimalna regulacja jest adekwatna do potrzeb zarówno pracodawców, jak i pracownika. Pozostałe szczegóły związane ze stosunkiem pracy członka służby zagranicznej przeniesionego w ten sposób poza służbę zagraniczną powinny pozostać przedmiotem kontraktu negocjowanego indywidualnie zgodnie z zasadą autonomii stron stosunku pracy.

III. 8. Określenie zasad nadawania stopni dyplomatycznych

Zmiany zaproponowane w art. 1 pkt 9–11 projektu ustawy nowelizującej dotyczą problematyki stopni dyplomatycznych. W obowiązującym stanie prawnym ustawa przewiduje oprócz katalogu stopni dyplomatycznych zaledwie szcztątkową regulację niepokrywającą szeroko problematyki kryteriów i szczegółowych zasad przyznawania stopni dyplomatycznych oraz awansu na wyższe stopnie dyplomatyczne. Proponuje się ponownie zdefiniować katalog tych stopni, dodając w grupie wyższych stopni dyplomatycznych stopień ministra pełnomocnego, co jest zgodne z praktyką protokolarną wielu państw europejskich. Ponadto proponuje się przywrócenie stosowanej przed 2001 r. i także znanej praktyce międzynarodowej nazwy „ambasador *ad personam*” w miejsce obecnie stosowanej nazwy „ambasador tytularny”. Dodanie

nowego stopnia dyplomatycznego pozwoli na „rozciągnięcie” katalogu wyższych stopni dyplomatycznych i przez to na bardziej racjonalne zarządzanie kadrami, przez ograniczenie ryzyka nadmiernego „rozdęcia” piramidy stopni dyplomatycznych na jej wyższych piętrach. Kolejną, istotną zmianą będzie dookreślenie w ustawie kryteriów nadawania stopni dyplomatycznych oraz dodanie upoważnienia do określenia w akcie wykonawczym (rozporządzeniu) wymagań dotyczących przebiegu służby, stażu pracy, oceny służbowej oraz kwalifikacji zawodowych warunkujących nadanie wyższego stopnia dyplomatycznego.

III. 9. Ślubowanie

Zmiana zawarta w art. 1 pkt 12 projektu ustawy nowelizującej wprowadza nową formułę ślubowania, które będzie odbierane od każdego członka służby zagranicznej według nowego brzmienia roty, zakończonego fakultatywnym dodaniem słów „Tak mi dopomóż Bóg”. Obecnie służba zagraniczna jest jedyną służbą państwową, w której takiej możliwości ustawa nie przewiduje. Nowa rota ślubowania nawiązuje wprost do zadań służby zagranicznej zdefiniowanych w art. 1, co stanowi kolejny zabieg wypełniający obecną pustkę aksjologiczną.

III. 10. Uprawnienia nadzwyczajne ambasadora w przypadku bezpośredniego zagrożenia życia

Propozycja zawarta w art. 1 pkt 13 ustawy nowelizującej dotyczy rozszerzenia katalogu kompetencji ambasadora o uprawnienie nadzwyczajne, realizowane wyłącznie w sytuacjach nadzwyczajnych, do których należą bezpośrednie zagrożenie życia lub zdrowia bądź bezpieczeństwa obywateli polskich w państwie przyjmującym. Propozycja ta zakłada, że w przypadku wystąpienia takiej sytuacji ambasador w państwie przyjmującym zostanie wyposażony w nadzwyczajną kompetencję do wydawania wiążących poleceń wszystkim przedstawicielom polskiej administracji rządowej i samorządowej znajdującym się w państwie przyjmującym. Rozwiązanie to wynika z racjonalnego przyjęcia zasady jednoosobowego kierownictwa w sytuacjach nadzwyczajnych i wychodzi z założenia, że spośród wszystkich organów i przedstawicieli administracji to właśnie ambasador dysponuje najpełniejszą wiedzą i oceną sytuacji, zatem jemu należy powierzyć w takich przypadkach kierowanie na przykład ewakuacją obywateli polskich czy też akcją ratunkową. Należy podkreślić, że owa nadzwyczajna kompetencja ma charakter krótkotrwały, ograniczony w czasie

i przestrzeni – do granic państwa przyjmującego oraz do czasu ustania bezpośredniego zagrożenia chronionych przez ustawę wartości.

III. 11. Święto Służby Zagranicznej

Propozycja ustanowienia dnia 16 listopada Świętem Służby Zagranicznej jest uzasadniona kilkuletnią tradycją. Od 2009 r. dzień 16 listopada jest obchodzony uroczystość jako święto resortowe, bez podstawy ustawowej, wprowadzone aktem prawnym Ministra Spraw Zagranicznych. Tego dnia w 1918 r. została nadana przez Józefa Piłsudskiego pierwsza depecha notyfikująca powstanie odrodzonego państwa polskiego.

III. 12. „Prawo do powrotu”

Jednym z poważnych mankamentów obecnie obowiązujących przepisów jest brak ustawowej możliwości restytucji stopnia dyplomatycznego w przypadku powrotu do służby zagranicznej po przerwie, z którą łączy się przerwanie ciągłości zatrudnienia w tej służbie. Proponowany w art. 1 pkt 16 ustawy nowelizującej mechanizm zakłada możliwość restytucji stopnia dyplomatycznego w takim przypadku bądź nadania stopnia wyższego, jeżeli okres pozostawania poza służbą wynosi mniej niż 5 lat.

III. 13. Włączenie wyższych stanowisk kierowniczych w Centrali MSZ do służby zagranicznej

Nowelizacja ustawy o służbie zagranicznej przeprowadzona na przełomie 2015 i 2016 r. w drodze ustawy z dnia 30 grudnia 2015 r. o zmianie ustawy o służbie cywilnej oraz niektórych innych ustaw wyłączyła ze służby zagranicznej stanowiska kierownicze w Centrali Ministerstwa Spraw Zagranicznych (dyrektora generalnego służby zagranicznej, dyrektora oraz zastępcy dyrektora komórki organizacyjnej). Skutkiem tego osoby powołane na te stanowiska w okresie urlopu bezpłatnego w służbie zagranicznej, który udzielany jest im obligatoryjnie, w okresie tego powołania pozbawione są możliwości rozwoju zawodowego w służbie zagranicznej. Sytuacja ta oprócz szeregu komplikacji związanych choćby z niemożnością dokonywania wobec tych osób czynności z zakresu prawa pracy, jakie odnoszą się do wszystkich członków służby zagranicznej (np. sporządzania ocen służbowych), rodzi poważny negatywny skutek w postaci braku formalnej możliwości posługiwania się stopniem dyplomatycznym w okresie oddelegowania. Paradoks tej sytuacji jest dobrze widoczny i odczuwalny w codziennej praktyce dyplomatycznej. Proponuje się powrót do zasad

obowiązujących przed wejściem w życie wspomnianej nowelizacji, czemu służyć ma zapisanie w ustawie, że członek personelu dyplomatyczno-konsularnego powołany na kierownicze stanowisko w służbie zagranicznej będące wyższym stanowiskiem w służbie cywilnej zachowuje posiadany stopień dyplomatyczny lub może być mu nadany stopień wyższy (art. 1 pkt 17 projektu). Konsekwencją takiego zapisu będzie stosowanie wobec członka służby zagranicznej powołanego na kierownicze stanowisko w służbie zagranicznej będące wyższym stanowiskiem w służbie cywilnej przepisów ustawy o służbie zagranicznej, które określają skutki nadania stopnia dyplomatycznego i posiadania statusu członka personelu dyplomatyczno-konsularnego, w tym także przepisów o wynikających z tego faktu prawach i obowiązkach pracowniczych.

Projekt przewiduje ponadto, że na kierownicze stanowisko w służbie zagranicznej będące wyższym stanowiskiem w służbie cywilnej może zostać powołana również osoba spełniająca warunki określone w art. 12 ust. 1 pkt 4 i 5, która udokumentowała znajomość jednego języka obcego i spełnia dodatkowo wymagania określone w art. 53 ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o służbie cywilnej. Proponowana zmiana jest podyktowana potrzebą stworzenia bardziej elastycznych ram dla kształtowania polityki kadrowej, przy czym należy podkreślić, że proponowany tryb wprowadza wprawdzie zmniejszone wymagania kwalifikacyjne, lecz nie oznacza, że na te stanowiska będą powoływane wyłącznie osoby spełniające wymóg znajomości tylko jednego języka obcego. W ustawie o służbie zagranicznej nadal bowiem pozostaje tryb pozwalający zatrudniać na stanowiskach kierowniczych osoby posiadające stopień dyplomatyczny (czyli osoby, które potwierdziły znajomość przynajmniej dwóch języków obcych oraz zdały egzamin dyplomatyczno-konsularny).

III. 14. Rozszerzenie pakietu socjalnego – podróż coroczna i zwrot kosztów nauki dzieci

W art. 1 pkt 19 projektu ustawy nowelizującej zawarto dwie propozycje zmian w zakresie katalogu uprawnień socjalnych przysługujących członkom służby zagranicznej wykonującym obowiązki służbowe w placówce zagranicznej. Pierwsza z nich zakłada pokrywanie przez pracodawcę kosztów podróży urlopowej do kraju z zagranicy raz na rok, a nie raz na dwa lata, jak ma to miejsce obecnie. Warto w tym miejscu zaznaczyć, że polska służba zagraniczna jest jedną z nielicznych europejskich służb dyplomatycznych, w których nie stosuje się zasady corocznego pokrywania przez

pracodawcę kosztów podróży urlopowej. *Ratio legis* tego rozwiązania polega na ułatwianiu utrzymywania łączności z krajem osobom skierowanym do pracy poza jego granicami. Druga z planowanych zmian dotyczy nałożenia na pracodawcę obowiązku zwrotu opłat z tytułu odbywania przez dzieci członków służby zagranicznej zatrudnionych w służbie zagranicznej obowiązkowego przygotowania przedszkolnego, zgodnie z polskimi przepisami, jeżeli nie zachodzi możliwość realizacji tego obowiązku bezpłatnie w państwie przyjmującym. Obecnie obowiązujące przepisy przewidują możliwość zwrotu kosztów wyłącznie nauki w szkole. W przepisie tym chodzi o wyrównanie katalogu faktycznie przysługujących praw członkom służby zagranicznej w stosunku do pozostałych obywateli w kraju.

Z uwagi na fakt, że proponowane regulacje spowodują skutki finansowe dla budżetu, planuje się odroczenie wejścia w życie przepisów o dodatkowej podróży urlopowej do dnia 1 stycznia 2018 r. Odroczenie to nie zostanie zastosowane w stosunku do przepisów o finansowaniu obowiązkowego przygotowania przedszkolnego, ze względu na fakt, że Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 23 lutego 2017 r. (sygn. K 2/15) stwierdził niekonstytucyjność obowiązującego obecnie rozwiązania.

III. 15. Dodatkowy jednorazowy urlop

Projekt zakłada stworzenie nowego prawa do jednorazowego urlopu w wymiarze 3 miesięcy, udzielanego wyłącznie na wniosek członka służby zagranicznej i wyłącznie bezpośrednio po przepracowaniu przynajmniej 3 lat w placówce zagranicznej znajdującej się w miejscu ujętym w wykazie miejsc o klimacie szczególnie szkodliwym dla zdrowia bądź w placówce o znacznym stopniu uciążliwości. Uzasadnienie dla wprowadzenia tego prawa wynika z doświadczenia funkcjonowania placówek w tzw. „trudnych” miejscach, położonych najczęściej w znacznym oddaleniu od Polski, w innych strefach klimatycznych, gdzie występuje ryzyko narażenia pracownika na działanie szeregu szkodliwych czynników. Nie chodzi w tym przypadku wyłącznie o czynniki szkodliwe dla zdrowia, lecz także o obiektywną trudność wykonywania funkcji w niektórych państwach o szczególnym ustroju lub sytuacji wewnętrznej, które znacznie utrudniają na przykład utrzymywanie prywatnej łączności z krajem. Jednorazowy urlop przeznaczony byłby na zagospodarowanie się rodziny członka służby zagranicznej po powrocie do kraju, przeprowadzenie niezbędnych badań lekarskich i szeroko rozumianą adaptację do zmienionych warunków. Z uwagi na

przewidywane skutki finansowe planuje się odroczenie wejścia w życie tego przepisu do dnia 1 stycznia 2018 r.

III. 16. Redefinicja i uporządkowanie zakresu działu „sprawy zagraniczne” w ustawie o działach administracji rządowej

Przeprowadzone w 2009 r. zmiany w regulacjach prawnych dotyczących funkcjonowania systemu promocji zagranicznej Polski oraz kompetencjach organów administracji za tę dziedzinę odpowiedzialnych wprowadzono do systemu prawa w drodze przepisów przejściowych do ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o Komitecie do Spraw Europejskich. Ustawą tą zmieniono ustawę z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej¹³⁾ w części dotyczącej zadań ministra właściwego do spraw zagranicznych oraz wprowadzono zmiany w zakresie kompetencji ministrów odpowiedzialnych za inne działy administracji rządowej. Zadanie polegające na prowadzeniu zagranicznej promocji kraju zostało zdefiniowane w ramach działu „sprawy zagraniczne” w części jako „*kształtowanie międzynarodowego wizerunku Rzeczypospolitej Polskiej*” (art. 32 ust. 1 pkt 6), zaś w części jako prowadzenie „*dyplomacji publicznej i kulturalnej*” (art. 32 ust. 1 pkt 7). Powstał w ten sposób mało czytelny układ ustawowych zadań, sformułowanych za pomocą nieostrych pojęć, pozbawiony ustawowych wytycznych interpretacyjnych i stwarzający przez to szerokie pole do doraźnych interpretacji urzędniczych. Niespójność obecnych rozwiązań w szczególności przejawia się w tym, że ustanawiając w ramach działu „sprawy zagraniczne” zadanie polegające na „kształtowaniu międzynarodowego wizerunku Rzeczypospolitej Polskiej”, zamieniono miejscami samo działanie administracji (czynności składające się na kształtowanie wizerunku) z jego efektem końcowym (wywołanie określonego wizerunku Polski u adresatów), pomijając to, że Minister Spraw Zagranicznych nie jest wyłącznym aktorem w obszarze, w którym międzynarodowy wizerunek państwa jest kształtowany. Z wyłączeniem działu „gospodarka”, w którym wprowadzono zadanie polegające na prowadzeniu „promocji gospodarki” (art. 9 ust. 1), nie wprowadzono stosownych zmian w zakresie innych działów administracji rządowej, polegających na dodaniu wyraźnych kompetencji w zakresie promocji prowadzonej w ramach poszczególnych działów administracji rządowej. Jednocześnie Ministrowi Spraw Zagranicznych przyznano kompetencję oraz

---

¹³⁾ Dz. U. z 2016 r. poz. 543, z późn. zm.

obowiązek w zakresie „wspierania działań promujących polską gospodarkę, kulturę, język, turystykę, technikę i naukę realizowanych w ramach innych działów”. Propozycja nowelizacji ustawy z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej, zawarta w art. 2 projektu ustawy nowelizującej, nie tylko uporządkowuje i uaktualnia zakres działania Ministra Spraw Zagranicznych, lecz przede wszystkim urealnia zadania w zakresie promocji, stwierdzając wprost, że głównym zadaniem administracji realizowanym w tym obszarze jest kształtowanie i ochrona międzynarodowego wizerunku Rzeczypospolitej Polskiej.

Pozostałe zmiany dostosowujące dotyczą uwzględnienia wejścia w życie ustawy z dnia 25 czerwca 2015 r. – Prawo konsularne.

III. 17. Rozszerzenie katalogu osób obowiązanych do złożenia oświadczenia lustracyjnego

W ustawie z dnia 18 października 2006 r. o ujawnieniu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944–1990 oraz treści tych dokumentów proponuje się dodać przepis obejmujący wszystkich członków służby zagranicznej oraz członków ich rodzin, o ile ci ostatni są zatrudnieni w placówce zagranicznej. Propozycja ta jest legislacyjną konsekwencją negatywnej przesłanki zatrudnienia proponowanej w ustawie o służbie zagranicznej, o której mowa wcześniej. Proponowane rozszerzenie zakresu obowiązku lustracyjnego na zatrudnionych członków rodzin wynika z faktu wykonywania przez nich czynności wspierających służbę zagraniczną pomimo faktycznego pozostawania poza tą służbą. W praktyce, w toku pracy placówki zagranicznej, różnica między zatrudnionymi w niej członkami służby zagranicznej oraz niewchodzącymi w skład tej służby członkami ich rodzin niejednokrotnie zaciera się, co uzasadnia objęcie obydwu wymienionych kategorii pracowników reżimem ustawy lustracyjnej.

III. 18. Przepisy przejściowe

Projekt zakłada krótki, bo 30-dniowy okres na złożenie wymaganych ustawą oświadczeń lustracyjnych oraz równie krótki okres, w którym stosunki pracy osób, które złożyły oświadczenie o pracy, służbie lub współpracy z organami bezpieczeństwa państwa, wygasną z mocy prawa. Planowany skutek w postaci wygaśnięcia stosunków pracy tej kategorii osób jest prostą konsekwencją przyjętej w projekcie koncepcji

negatywnej przesłanki zatrudnienia i zdaniem projektodawcy nie wymaga zastosowania przepisów osłonowych.

Propozycje zawarte w art. 7 i art. 8 projektu ustawy nowelizującej mają na celu umożliwienie w służbie zagranicznej po raz pierwszy od czasów jej powstania, a i także sięgając wcześniej do czasów służby dyplomatyczno-konsularnej, na przeprowadzenie kompleksowego przeglądu kadr pod względem ich przydatności do pełnienia służby w nowych warunkach ustawowych. Skala zmian, jakie proponowane są do przeprowadzenia w służbie zagranicznej, jest bowiem znaczna. Należy podkreślić, że służba ta po raz pierwszy od czasu swojego powstania otrzyma ustawowo zdefiniowane zadanie, którym jest strzeżenie suwerenności Rzeczypospolitej Polskiej oraz ochrona jej międzynarodowych interesów (patrz propozycja w art. 1 pkt 2 projektu). Towarzyszyć temu będzie redefinicja katalogu stopni dyplomatycznych połączona z określeniem w akcie wykonawczym szczegółowych wymagań warunkujących otrzymanie stopni dyplomatycznych (art. 1 pkt 9–11 projektu). Zmieniona zostanie formuła, jak i rola ślubowania, które składać będą odtąd wszyscy członkowie służby zagranicznej (art. 1 pkt 12 projektu). Skala zmian organizacyjno-prawnych wywołanych projektowaną nowelizacją uzasadnia przyjęcie w przepisach przejściowych proponowanej zasady przeglądu kadrowego, który odbywać się będzie według ściśle określonych kryteriów ustawowych, do których należą: potrzeby służby zagranicznej, a więc obiektywne potrzeby urzędu wynikające z analizy zakresu zadań i posiadanych zasobów, środki budżetowe i etatowe, mające również wymiar obiektywny, bo wynikający z ustawy budżetowej oraz ocena dotychczasowego przebiegu zatrudnienia członka służby zagranicznej, który jest udokumentowany w sposób określony przepisami prawa. Zdaniem projektodawcy powyższe rozwiązanie obiektywizuje w sposób maksymalny przebieg i rezultat przeglądu kadr służby zagranicznej i jest zarazem zgodne z ustalonymi standardami demokratycznego państwa prawa w tej dziedzinie.

Projektowane rozwiązanie może wywołać zmiany w sferze stosunków pracy części członków służby zagranicznej, włącznie z wygaśnięciem niektórych z nich. W tym przypadku, kierując się zasadą proporcjonalności, w tym zwłaszcza zważeniem, czy efekty regulacji pozostają w odpowiedniej proporcji do ciężarów nakładanych przez ustawę, proponuje się, aby w przypadku wygaśnięcia stosunków pracy na podstawie art. 7 projektu ustawy nowelizującej przyznać pracownikom prawo do odpraw, które są przewidziane w przepisach o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami

stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników, zaś w przypadku urzędników służby cywilnej zastosować procedurę analogiczną do tej, która jest określona w art. 66 ustawy o służbie cywilnej, z zachowaniem w przypadku wygaśnięcia stosunku pracy prawa do świadczenia pieniężnego określonego w art. 73 ustawy o służbie cywilnej.

Szczególny przepis przejściowy, zawarty w art. 10 projektu ustawy nowelizującej, dotyczy pracowników Ministerstwa Spraw Zagranicznych wykonujących obowiązki w komórkach organizacyjnych Centrali MSZ zapewniających obsługę zadań ministra właściwego do spraw europejskich. Zakłada się włączenie tej kategorii pracowników do służby zagranicznej z dniem wejścia w życie ustawy.

Z uwagi na sekwencję działań niezbędnych do wdrożenia przepisów ustawy proponuje się, aby przepisy art. 6 ust. 1 i 2 ustawy wchodziły w życie z dniem jej ogłoszenia.

IV. Skutki projektowanej ustawy

Ocenia się, że liczba stosunków pracy, które wygasną na skutek zastosowania negatywnej przesłanki zatrudnienia, określonej w art. 1 pkt 4 projektu ustawy nowelizującej (złożenie oświadczenia o pracy, służbie lub współpracy z organami bezpieczeństwa państwa w okresie 1944–1990), nie przekroczy 100.

Podobnie należy oceniać skutki zastosowania przepisów przejściowych zawartych w art. 7 projektu ustawy nowelizującej. Zmiany w zakresie warunków pracy i płacy poszczególnych członków służby zagranicznej nie są na tym etapie możliwe do precyzyjnego oszacowania, należy jednak założyć, że z powodu redefinicji katalogu stopni dyplomatycznych oraz zmiany w obrębie najwyższego ze stopni dyplomatycznych obejmą ok. 1/3 członków personelu dyplomatyczno-konsularnego.

Zakłada się, że skutki finansowe zmian w zakresie katalogu praw pracowniczych przysługujących członkom służby zagranicznej (coroczna podróż urlopową, zwrot kosztów przygotowania przedszkolnego oraz dodatkowy, jednorazowy urlop) zostaną pokryte w ramach limitu środków przyznanego Ministerstwu Spraw Zagranicznych w 2017 r.

Wejście w życie ustawy nie spowoduje zatem skutków w postaci zwiększenia wydatków w części 23 i 45 budżetu państwa.

V. Oświadczenie o zgodności projektu ustawy z prawem europejskim

Projekt ustawy jest zgodny z prawem Unii Europejskiej. Istota proponowanej regulacji dotyczy stosunków pracy wewnątrz administracji rządowej państwa członkowskiego i dlatego pozostaje poza zakresem objętym *acquis*. W szczególności proponowane rozwiązania nie naruszają zasady swobodnego przepływu pracowników, z uwagi na to, że zgodnie z art. 39 ust. 4 TUE przepisy traktatu nie mają zastosowania do zatrudnienia w administracji publicznej.

Zakres projektowanej regulacji nie narusza dyrektywy Rady 2000/78/WE z dnia 27 listopada 2000 r. ustanawiającej ogólne warunki ramowe równego traktowania w zakresie zatrudnienia i pracy (Dz. Urz. WE L 303 z 02.12.2000, str. 16).

Nie była dokonywana ocena projektu przez koordynatora OSR w trybie § 32 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2016 r. poz. 1006 i 1204).

Projekt ustawy nie zawiera przepisów technicznych i w związku z tym nie podlega procedurze notyfikacji aktów prawnych, określonej w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039 oraz z 2004 r. poz. 597).

Projekt został umieszczony w Biuletynie Informacji Publicznej Rządowego Centrum Legislacji zgodnie z wymogami ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingskiej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r. poz. 248). Nie zgłoszono zainteresowania pracami nad przedmiotowym projektem w trybie przepisów o działalności lobbingskiej w procesie stanowienia prawa.

<p>Nazwa projektu Ustawa o zmianie ustawy o służbie zagranicznej oraz niektórych innych ustaw</p> <p>Ministerstwo wiodące i ministerstwa współpracujące Ministerstwo Spraw Zagranicznych</p> <p>Osoba odpowiedzialna za projekt w randze Ministra, Sekretarza Stanu lub Podsekretarza Stanu Pani Renata Szczęch, Podsekretarz Stanu</p> <p>Kontakt do opiekuna merytorycznego projektu Biuro Dyrektora Generalnego MSZ, tel. 5239787, e-mail BDG.Sekretariat@msz.gov.pl</p>	<p>Data sporządzenia 27.02.2017</p> <p>Źródło: Inicjatywa własna</p> <p>Nr w wykazie prac legislacyjnych i programowych Rady Ministrów: UD211</p>
---	--

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Jaki problem jest rozwiązywany?

1. Pustka aksjologiczna ustawy o służbie zagranicznej wyrażająca się w braku ustawowo określonych zadań, jak i w braku wskazówek do interpretacji jej przepisów.
2. Brak szerszej możliwości korzystania z pracy osób posiadających wiedzę specjalistyczną w ograniczonej co do zasady perspektywie czasowej (2–3 lat). Obowiązujące zasady naboru do służby zagranicznej (i do służby cywilnej) wynikają z zakładanego przez ustawodawcę modelu docelowej kariery urzędniczej, co nie odpowiada ani specyficznym potrzebom służby zagranicznej ani też realiom rynku pracy. Służbie zagranicznej bardziej potrzebni są specjaliści do pracy przy rozwiniętych projektach, którzy wiążą się z pracodawcą na 2–3 lata z możliwością przedłużenia, niż urzędnicy realizujący się zawodowo wyłącznie w ramach służby cywilnej.
3. Na skutek szczegółowych rozwiązań zapisanych w ustawie z dnia 27 sierpnia 2009 r. o Komitecie do Spraw Europejskich powstała nietypowa sytuacja prawna, w której w ramach Ministerstwa Spraw Zagranicznych funkcjonują równoległe dwie kategorie pracowników – członkowie służby zagranicznej, będący równoległe członkami korpusu służby cywilnej, oraz wyłącznie członkowie służby cywilnej, zatrudnieni w trzech komórkach organizacyjnych Ministerstwa Spraw Zagranicznych zapewniających obsługę ministra w ramach działu administracji rządowej członkostwo Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej. Z perspektywy pięciu lat obowiązywania tych zasad należy stwierdzić, że ich jednym efektem jest utrudniony przepływ pracowników z części „europejskiej” do części „zagranicznej” MSZ. Stan obecny nie znajduje uzasadnienia ani z punktu widzenia jakości pracy resortu ani też szczególnego charakteru wykonywanych zadań na „stanowiskach ds. europejskich”.
4. Brak ustawowej przesłanki uniemożliwiającej pełnienie służby zagranicznej przez funkcjonariuszy i współpracowników komunistycznego aparatu bezpieczeństwa (osób, które w okresie do dnia 31 lipca 1990 r. pracowały bądź pełniły służbę albo były współpracownikami organów bezpieczeństwa państwa w rozumieniu ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944–1990 oraz treści tych dokumentów).
5. Brak przepisów dotyczących kwestii wykonywania w służbie zagranicznej zadań przez funkcjonariuszy służb specjalnych.
6. Brak możliwości pełnienia służby zagranicznej poza Ministerstwem Spraw Zagranicznych i placówkami zagranicznymi, co przynosi negatywne skutki dla stosunku pracy w przypadku takiej konieczności.
7. Ograniczenie uznaniowości w zakresie nadawania stopni dyplomatycznych. Redefinicja katalogu tych stopni.
8. Brak ciągłości pracy kadry kierowniczej MSZ w służbie zagranicznej na skutek objęcia stanowisk kierowniczych w służbie zagranicznej przepisami ustawy z dnia 30 grudnia 2015 r. o zmianie ustawy o służbie cywilnej oraz niektórych innych ustaw. Zmiana ta praktycznie wyłączyła ze służby zagranicznej stanowiska kierownicze w Centrali Ministerstwa Spraw Zagranicznych (dyrektora generalnego służby zagranicznej, dyrektora oraz zastępcy dyrektora komórki organizacyjnej). Skutkiem tego osoby powołane na te stanowiska w okresie urlopu bezpłatnego w służbie zagranicznej, który udzielany jest im obligatoryjnie w okresie tego powołania, pozbawione są możliwości rozwoju zawodowego w służbie zagranicznej.
9. Brak możliwości efektywnego wykonywania przez ambasadora funkcji kierowniczej w sytuacjach nadzwyczajnych zagrażających życiu i zdrowiu.
10. Wąski zakres uprawnień socjalnych w porównaniu do praw, z których korzystają członkowie innych służb dyplomatycznych państw UE.
11. Chaotyczny i niedostosowany do innych ustaw zakres zadań ministra właściwego do spraw zagranicznych zapisany w ustawie z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej.
12. Niepełny katalog osób zatrudnionych w placówkach zagranicznych obowiązanych do złożenia oświadczenia lustracyjnego w rozumieniu ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów

bezpieczeństwa państwa z lat 1944–1990 oraz treści tych dokumentów.

13. Brak możliwości dokonania kompleksowego przeglądu kadr służby zagranicznej pod względem ustawowo określonych kryteriów.

2. Rekomendowane rozwiązanie, w tym planowane narzędzia interwencji, i oczekiwany efekt

Ad 1. Dodanie w ustawie przepisu określającego zadania służby zagranicznej, do których należy strzeżenie suwerenności Rzeczypospolitej Polskiej oraz ochrona jej interesów w relacjach z innymi państwami, organizacjami międzynarodowymi i innymi podmiotami zagranicznymi. Jest to najważniejsza zmiana ustrojowa o systemowym charakterze, gdyż nadaje ona po raz pierwszy służbie zagranicznej charakter rzeczywistej służby państwowej, której zadaniem jest ochrona suwerenności Rzeczypospolitej Polskiej, jak i jej interesów. Dodatkowo wprowadzona zostanie nowa formuła oraz rota ślubowania, nawiązująca do zdefiniowanych w ustawie zadań służby zagranicznej, która może zostać zakończona z dodaniem słów „Tak mi dopomóż Bóg”. W ustawie zostanie określony dzień służby zagranicznej jako święto resortowe.

Ad 2. Wprowadzenie kategorii kontraktowych członków służby zagranicznej pozwoli na wyeliminowanie braku możliwości swobodnego zatrudnienia pracowników w służbie zagranicznej w krótszej, kilkuletniej perspektywie, a w konsekwencji umożliwi służbie zagranicznej szersze korzystanie ze specjalistów wykonujących pracę w systemie projektowym. Potrzeba ta nie dotyczy wyłącznie specjalistów z dziedzin tradycyjnie pozapolitycznych (inżynierów, informatyków, prawników) lecz w coraz to większym stopniu dotyczy stanowisk związanych z wykonywaniem funkcji dyplomatycznych – na przykład w systemie Narodów Zjednoczonych, gdzie dużą rolę odgrywają fora eksperckie oparte na rzeczywistej wiedzy i doświadczeniu (np. globalna polityka klimatyczna).

Ad 3. Proponowana zmiana obejmuje zniesienie kategorii pracowników MSZ, zatrudnionych w komórkach organizacyjnych zapewniających obsługę zadań ministra właściwego do spraw członkostwa Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej, niewchodzących dotychczas w skład służby zagranicznej oraz konsekwentne włączenie ich do służby zagranicznej z dniem wejścia w życie ustawy.

Ad 4. Projektowana ustawa wprowadza ustawową negatywną przesłankę zatrudnienia w służbie zagranicznej dotyczącą osób, które w okresie do 31 lipca 1990 r. pracowały bądź pełniły służbę albo były współpracownikami organów bezpieczeństwa państwa w rozumieniu tzw. ustawy lustracyjnej (ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944–1990 oraz treści tych dokumentów). Proponowane przepisy przejściowe zakładają, że stosunki pracy tych osób wygasną w terminie 30 dni.

Ad 5. Proponuje się wprowadzenie obligatoryjnej zasady uzyskania wcześniejszej zgody Ministra Spraw Zagranicznych na wykonywanie zadań służby zagranicznej przez funkcjonariuszy albo żołnierzy Policji, ABW, AW, SKW, SWW, CBA, SG, SW, PSP i Służby Celno-Skarbowej, wydawanej z zastrzeżeniem przepisów o ochronie informacji niejawnych. Dodanie normy kompetencyjnej stwarzającej Ministrowi Spraw Zagranicznych, działającemu w porozumieniu z ministrem, kierownikiem urzędu centralnego bądź szefem właściwej służby, możliwość ustalenia warunków wykonywania zadań w służbie zagranicznej przez funkcjonariuszy i żołnierzy wymienionych służb, w tym zwłaszcza sposobu i terminów dokonywania związanych z tym rozliczeń budżetowych.

Ad 6. Proponuje się stworzenie ustawowej podstawy do czasowego i uzgodnionego z członkiem służby zagranicznej przeniesienia go na inne stanowisko służby cywilnej poza Ministerstwo Spraw Zagranicznych, ale także do instytutu badawczego bądź państwowej osoby prawnej. Szczegóły związane ze stosunkiem pracy członka służby zagranicznej przeniesionego w ten sposób poza służbę zagraniczną powinny pozostać przedmiotem kontraktu negocjowanego indywidualnie zgodnie z zasadą autonomii stron stosunku pracy. Dodatkowo wprowadzona zostanie także możliwość restytucji stopnia dyplomatycznego bądź nadania stopnia wyższego, jeżeli okres pozostawania poza służbą wynosi mniej niż 5 lat.

Ad 7. Proponuje się ponownie zdefiniować katalog stopni dyplomatycznych, dodając w grupie wyższych stopni dyplomatycznych stopień ministra pełnomocnego, co jest zgodne z praktyką protokolarną wielu państw europejskich. Nadto proponuje się przywrócić stosowaną przed 2001 rokiem i także znanej praktyce międzynarodowej nazwy ambasador *ad personam*, w miejsce obecnie stosowanej nazwy ambasador tytularny. Dodanie nowego stopnia dyplomatycznego pozwoli na „rozciągnięcie” katalogu wyższych stopni dyplomatycznych i przez to na bardziej racjonalne zarządzanie kadrą, przez ograniczenie ryzyka nadmiernego „rozdęcia” piramidy stopni dyplomatycznych na jej wyższych piętrach. Kolejną, istotną zmianą będzie dookreślenie w ustawie kryteriów nadawania stopni dyplomatycznych oraz dodanie upoważnienia do określenia w akcie wykonawczym (rozporządzeniu) wymagań dotyczących przebiegu służby, stażu pracy, oceny służbowej oraz kwalifikacji zawodowych warunkujących nadanie wyższego stopnia dyplomatycznego.

Ad 8. Proponuje się powrót do zasady, że stanowiska kierownicze w MSZ są objęte reżimem ustawy o służbie zagranicznej, obowiązującej przed wejściem w życie ustawy z dnia 30 grudnia 2015 r. o zmianie ustawy o służbie cywilnej oraz niektórych innych ustaw, nawet kosztem rezygnacji z relatywnie prostego sposobu obsadzania wyższych stanowisk w służbie zagranicznej, jakim jest powołanie. Zakłada się, że obsadzanie wyższych stanowisk w służbie

zagranicznej powinno następować na zasadzie przeniesienia – instytucji prawnej właściwej dla służby cywilnej.

Ad 9. Propozycja dotyczy rozszerzenia katalogu kompetencji ambasadora o uprawnienie nadzwyczajne, realizowane wyłącznie w sytuacjach nadzwyczajnych, do których należą bezpośrednie zagrożenie życia lub zdrowia bądź bezpieczeństwa obywateli polskich w państwie przyjmującym, i zakłada, że w przypadku wystąpienia takiej sytuacji ambasador w państwie przyjmującym będzie upoważniony do wydawania wiążących poleceń wszystkim przedstawicielom polskiej administracji rządowej i samorządowej znajdującym się w państwie przyjmującym.

Ad 10. Proponuje się pokrywanie przez pracodawcę kosztów podróży urlopowej do kraju z zagranicy raz na rok, a nie raz na dwa lata, jak ma to miejsce obecnie. *Ratio legis* tego rozwiązania polega na ułatwianiu utrzymywania łączności z krajem osobom skierowanym do pracy poza jego granicami. Druga z proponowanych zmian dotyczy nałożenia na pracodawcę obowiązku finansowania obowiązkowego przygotowania przedszkolnego dla dzieci członków służby zagranicznej zatrudnionych w placówce zagranicznej, jeżeli obowiązek odbycia takiego przygotowania wynika z przepisów państwa przyjmującego, a nie zachodzi możliwość skorzystania w tym zakresie z nieodpłatnej nauki. Dodatkowo przewiduje się stworzenie nowego prawa do jednorazowego urlopu w wymiarze 3 miesięcy, udzielanego wyłącznie na wniosek członka służby zagranicznej i wyłącznie bezpośrednio po przepracowaniu przynajmniej 3 lat w placówce zagranicznej znajdującej się w miejscu ujętym w wykazie miejsc o klimacie szczególnie szkodliwym dla zdrowia bądź w placówce o znacznym stopniu uciążliwości.

Ad 11. Proponuje się redefinicję zakresu zadań w ramach działu administracji rządowej „sprawy zagraniczne” poprzez wyeliminowanie nieostrych zwrotów i uwzględnienie wejścia w życie ustawy z dnia 25 czerwca 2015 r. – Prawo konsularne.

Ad 12. Rozszerzenie katalogu osób obowiązanych do złożenia oświadczenia lustracyjnego w rozumieniu ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnieniu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944–1990 oraz treści tych dokumentów o członków rodzin członków służby zagranicznej, o ile są zatrudnieni w placówce zagranicznej.

Ad 13. Stworzenie w przepisach przejściowych do ustawy mechanizmu umożliwiającego dokonanie przez pracodawcę kompleksowego przeglądu kadr służby zagranicznej. Skala zmian organizacyjno-prawnych wywołanych projektowaną nowelizacją uzasadnia przyjęcie w przepisach przejściowych proponowanej zasady przeglądu kadrowego, który odbywać się będzie według ściśle określonych kryteriów ustawowych, do których należeć powinny: potrzeby służby zagranicznej, a więc obiektywne potrzeby urzędu wynikające z analizy zakresu zadań i posiadanych zasobów, środki budżetowe i etatowe, mające również wymiar obiektywny, bo wynikający z ustawy budżetowej, oraz ocena dotychczasowego przebiegu zatrudnienia członka służby zagranicznej, który jest udokumentowany w sposób określony przepisami prawa.

3. Jak problem został rozwiązany w innych krajach, w szczególności krajach członkowskich OECD/UE?

Funkcjonowanie służby zagranicznej nie podlega ujednoczeniu w ramach organizacji międzynarodowych. Ze względu na specyfikę jej działania i konieczność stałego dostosowywania do bieżących wyzwań i priorytetów polityki zagranicznej wprowadzane są rozwiązania, mające na celu optymalizację funkcjonowania służby zagranicznej. W procesie poszukiwania odpowiednich rozwiązań analizowane są pomysły przyjęte i realizowane w innych państwach i, w zależności od ich przydatności dla potrzeb polskiej służby zagranicznej, dostosowywane do polskich uwarunkowań.

Kontraktowi członkowie służby zagranicznej

Rozwiązania zbliżone do zaprojektowanych w ustawie, tj. możliwość zatrudniania w służbie zagranicznej na czas określony osób posiadających określoną wiedzę specjalistyczną, istnieją np. w Królestwie Belgii, gdzie istnieje możliwość zatrudnienia ekspertów na czas określony zarówno w placówkach zagranicznych, jak i w centrali w Brukseli, z opcją skierowania na placówkę zagraniczną. Ponadto możliwe jest zatrudnienie na zastępstwo oraz z mandatem odnawialnym co pół roku.

Świadczenia pracownicze (w zakresie przygotowania przedszkolnego, dodatkowej podróży urlopowej i dodatkowego urlopu po powrocie z placówek o szczególnej uciążliwości):

1) Szwecja

- pracownikom placówek zagranicznych przysługuje pokrycie kosztów podróży przesiedleniowych oraz dwukrotnej podróży urlopowej do kraju w odstępie 12-miesięcznym;
- koszty opieki nad dziećmi od 1. roku życia pokrywane są w formie refundacji różnicy pomiędzy kwotą, którą pracownik płaci za opiekę nad dzieckiem w państwie przyjmującym, a kwotą którą płaciłby za ten sam rodzaj opieki w Szwecji;
- pracownikom przebywającym w placówkach o wysokim stopniu uciążliwości przysługują w ciągu roku dodatkowe podróże do kraju (liczba podróży jest uzależniona od stopnia uciążliwości placówki); ponadto urlopy wszystkich osób wykonujących obowiązki w placówkach zagranicznych wydłużane są (w zależności od miejsca pobytu) o czas przeznaczony na podróż do miejsca zamieszkania i z powrotem.

2) Węgry

Od sierpnia 2017 r. wchodzi w życie nowe regulacje dotyczące świadczeń przyznawanych personelowi dyplomatycznemu w placówkach zagranicznych, zgodnie z którymi:

- pracownikom przysługuje refundacja opłat za przedszkole i żłobek, w formie ryczałtu;
- pracownikom przysługują rocznie dodatkowe dni urlopu, z przeznaczeniem na odbycie podróży do kraju (liczba dodatkowych dni jest zależna od oddalenia kraju pobytu).

3) Niemcy

- dla niemieckich pracowników wykonujących obowiązki w placówkach zagranicznych różnicuje się wysokość dodatku zagranicznego; na indywidualną wysokość wypłaconego dodatku zagranicznego wpływ mają dodatkowe czynniki, takie jak: wysokość należnej pensji zasadniczej, liczba podlegających uwzględnieniu osób towarzyszących na placówce (współmałżonek, dzieci); ponadto, obliczany jest również tzw. dodatek wyrównawczy siły nabywczej, w sytuacji, gdy siła nabywcza w państwie przyjmującym wyraźnie różni się od siły nabywczej obliczonej dla Berlina (istnieje także formalna możliwość dokonania zmniejszenia wysokości dodatku zagranicznego w sytuacji, gdy siła nabywcza na miejscu jest znacznie wyższa niż w Berlinie); aktualnie jednak to rozwiązanie nie znajduje zastosowania do którejkolwiek zagranicznej placówki RFN. Pracownicy skierowani na placówkę otrzymują także dopłatę do czynszu za wynajem mieszkania;
- pracownikom wykonującym obowiązki w placówkach zagranicznych i członkom ich rodzin przysługuje prawo do corocznej podróży urlopowej do kraju;
- dzieciom nieprzebywającym z rodzicami w placówkach zagranicznych przysługuje prawo do jednej rocznie podróży do rodziców na koszt pracodawcy.

4) Dania

Finansowanie nauki szkolnej dzieci dyplomatów – pierwszym wyborem powinna być szkoła o charakterze publicznym/niepłatna, następnie brane są pod uwagę szkoły międzynarodowe, prywatne itd., w zależności od kraju i warunków funkcjonowania.

Podróże do kraju – w placówkach ulokowanych w Europie, w zasadzie nie finansuje się podróży urlopowych czy o podobnym charakterze; inaczej w odniesieniu do odległych krajów pozaeuropejskich, czy placówek w miastach niebezpiecznych, cechujących się trudnymi warunkami życia itp. W takim przypadku do podróży do kraju (często parokrotnie w ciągu roku) opłacanej ze środków MSZ uprawnieni są pracownicy, a także ich rodziny.

5) Kanada

Osoby wyjeżdżające na placówki trudne i ryzykowne otrzymują dodatkowe świadczenie związane z różnicą w jakości życia, w zależności od klasyfikacji placówki oraz liczby towarzyszących członków rodziny. Świadczenie wzrasta do 150% przy pobycie powyżej 24 miesięcy. Możliwe są też dodatkowe świadczenia pieniężne w przypadku np. warunków wojennych.

Zachętę do podejmowania zatrudnienia za granicą stanowi dodatek zagraniczny, zależny od stopnia dyplomatycznego, długości pobytu w placówce oraz liczby osób, które dyplomacie towarzyszą. Pracownikom zatrudnionym w placówce przysługuje także świadczenie na podróże lotnicze – ustalona kwota, stanowiąca ok. 80% zwykłych kosztów biletu lotniczego (w praktyce nieco wyższa, np. dla Warszawy ponad 5 tys. CAD) wypłacane raz podczas trzyletniego pobytu lub częściej (nawet co roku) w placówkach trudnych.

Dyplomatom podejmującym pracę w placówce przysługuje także dodatek wyrównawczy poziomu życia, świadczenie kompensujące zwiększone koszty życia za granicą (wynagrodzenie jest korygowane w górę oparciu o współczynnik statystyczny określający różnicę w kosztach utrzymania w Ottawie i w placówkach). Wynagrodzenie nie jest jednak obniżane jeśli koszty życia za granicą są niższe. Świadczenie może wynosić od kilku do ponad 50% rocznej pensji.

Wszystkie wymienione wyżej dodatki i świadczenia są nieopodatkowane.

Pracownikom w placówkach zagranicznych przysługuje także dodatek kompensujący wyższe koszty opieki przedszkolnej (zwrot różnicy w stosunku do kosztu w Ottawie), pokrycie kosztów edukacji dzieci (do poziomu szkoły referencyjnej – jedno z najdroższych świadczeń z punktu widzenia pracodawcy).

4. Podmioty, na które oddziałuje projekt

Grupa	Wielkość	Źródło danych	Oddziaływanie
Członkowie służby zagranicznej	3664 osoby	Dane własne	– dodatkowe świadczenia dla członków służby zagranicznej przebywających w placówkach zagranicznych (refundacja kształcenia przedszkolnego dzieci, dodatkowa podróż urlopową do kraju, dodatkowy 3-miesięczny urlop w przypadku powrotu z placówek

			o uciążliwych warunkach życia); – rozwiązanie stosunku pracy z osobami, które złożyły pozytywne oświadczenia zgodnie z „ustawą lustracyjną”; – zmiana warunków zatrudnienia lub wygaśnięcie stosunku pracy w terminie 6 miesięcy od dnia wejścia ustawy w życie.
Członkowie rodzin członkowie służby zagranicznej zatrudnieni w placówkach zagranicznych	439 osób	Dane własne	– dodatkowe świadczenia dla członków służby zagranicznej przebywających w placówkach zagranicznych (refundacja kształcenia przedszkolnego dzieci, dodatkowa podróż urlopową do kraju, dodatkowy 3-miesięczny urlop w przypadku powrotu z placówek o uciążliwych warunkach życia); – rozwiązanie stosunku pracy z osobami, które złożyły pozytywne oświadczenia zgodnie z „ustawą lustracyjną”; – zmiana warunków zatrudnienia lub wygaśnięcie stosunku pracy w terminie 6 miesięcy od dnia wejścia ustawy w życie.

5. Informacje na temat zakresu, czasu trwania i podsumowanie wyników konsultacji

Projektowany akt prawny, z uwagi na swój zakres (regulowanie praw i obowiązków pracowników Ministerstwa Spraw Zagranicznych i placówek zagranicznych) nie wymaga przeprowadzenia konsultacji publicznych i uzgodnień międzyresortowych.

Ponadto projekt został zamieszczony w Biuletynie Informacji Publicznej Rządowego Centrum Legislacji zgodnie z wymogami art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingowej w procesie stanowienia prawa.

6. Wpływ na sektor finansów publicznych

(ceny stałe z 2017 r.)	Skutki w okresie 10 lat od wejścia w życie zmian [mln zł]												
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Łącznie (0–10)	
Dochody ogółem	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	3,4 mln PLN
budżet państwa	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	3,4 mln PLN
JST	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
pozostałe jednostki (oddzielnie)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Wydatki ogółem	2,2	2,4	2,4	2,4	2,4	2,4	2,4	2,4	2,4	2,4	2,4	2,4	26,2 mln PLN
budżet państwa	2,2	2,4	2,4	2,4	2,4	2,4	2,4	2,4	2,4	2,4	2,4	2,4	26,2 mln PLN
JST	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
pozostałe jednostki (oddzielnie)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Saldo ogółem	-1,8	-2,1	-2,1	-2,1	-2,1	-2,1	-2,1	-2,1	-2,1	-2,1	-2,1	-2,1	-22,8 mln PLN
budżet państwa	-1,8	-2,1	-2,1	-2,1	-2,1	-2,1	-2,1	-2,1	-2,1	-2,1	-2,1	-2,1	-22,8 mln PLN
JST	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
pozostałe jednostki (oddzielnie)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	

Źródła finansowania	<p>Część 23 – „członkostwo Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej” i część 45 – „sprawy zagraniczne” budżetu państwa.</p> <p>Wejście w życie projektowanych zmian nie będzie podstawą do ubiegania się o dodatkowe środki z budżetu państwa. Koszty zostaną pokryte w ramach środków pozostających w dyspozycji Ministra Spraw Zagranicznych. Proponowane rozwiązania nie spowodują zwiększenia kosztów na wynagrodzenia planowanych na dany rok w ustawie budżetowej.</p>
---------------------	---

Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń	<p>Wydatki w roku wejścia w życie ustawy wynikają z konieczności wypłaty odpraw i świadczeń na podstawie art. 7 i art. 9 projektu ustawy. Do obliczeń przyjęto założenie rozwiązania stosunku pracy z 100 osobami uprawnionymi do otrzymania odpraw i świadczeń.</p> <p>Plan na wynagrodzenia wraz z pochodnymi według ustawy budżetowej na 2017 r. dla części 45 – 384 288,00 tys. złotych.</p> <p>Plan na wynagrodzenia wraz z pochodnymi według ustawy budżetowej na 2017 r. dla części 23 – 14 386,00 tys. złotych.</p> <p>Załączona kalkulacja skutków wejścia w życie proponowanych zmian w ramach budżetu państwa, części 23 i 45.</p> <p>Włączenie do służby zagranicznej pracowników komórek organizacyjnych Ministerstwa Spraw Zagranicznych obsługujących dział administracji rządowej członkostwo RP w UE nie spowoduje objęcia większej niż obecnie liczby osób przywilejami służby zagranicznej – co do zasady dodatkowe świadczenia dla członków służby zagranicznej związane są z otrzymaniem stopnia dyplomatyczno-konsularnego i wyjazdem na placówkę. Włączenie tych pracowników do służby zagranicznej nie spowoduje nadania im stopnia dyplomatycznego z mocy prawa.</p>
--	---

7. Wpływ na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym funkcjonowanie przedsiębiorców oraz na rodzinę, obywateli i gospodarstwa domowe

		Skutki						
Czas w latach od wejścia w życie zmian		0	1	2	3	5	10	Łącznie (0–10)
W ujęciu pieniężnym (w mln zł, ceny stałe z 2017 r.)	duże przedsiębiorstwa	-	-	-	-	-	-	-
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw	-	-	-	-	-	-	-
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe	1,8	1,482	1,482	1,482	2,964	7,41	16,62
W ujęciu niepieniężnym	duże przedsiębiorstwa	-	-	-	-	-	-	-
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw	-	-	-	-	-	-	-
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe	– podczas jednego pobytu na placówce możliwość odbywania jednej dodatkowej podróży urlopowej do kraju;						
Niemierzalne	Gospodarstwa domowe	– możliwość zapewnienia młodszym niż dotychczas dzieciom opieki i edukacji – zrównanie w tym zakresie z uprawnieniami przysługującymi obywatelom polskim na terytorium RP						

Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń	W dochodach gospodarstw domowych uwzględniono wpływy z tytułu odpraw wypłacanych na podstawie art. 9 projektu ustawy (przy założeniu rozwiązania stosunku pracy ze 100 osobami uprawnionymi do odpraw i świadczeń), zwiększenia wynagrodzeń w związku z włączeniem stanowisk kierowniczych do służby cywilnej. Dochody gospodarstw domowych zostaną także powiększone o kwoty wypłacane z tytułu refundacji obowiązkowego przygotowania przedszkolnego oraz dodatkowej podróży urlopowej.
--	---

8. Zmiana obciążeń regulacyjnych (w tym obowiązków informacyjnych) wynikających z projektu

☐ nie dotyczy	
Wprowadzane są obciążenia poza bezwzględnie wymaganymi przez UE (szczegóły w odwróconej tabeli zgodności).	☐ tak ☐ nie ☒ nie dotyczy
☐ zmniejszenie liczby dokumentów ☐ zmniejszenie liczby procedur ☐ skrócenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:	☒ zwiększenie liczby dokumentów ☒ zwiększenie liczby procedur ☐ wydłużenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:
Wprowadzane obciążenia są przystosowane do ich elektroniczności.	☐ tak ☐ nie ☒ nie dotyczy

Komentarz:

W związku z wejściem w życie ustawy MSZ będzie zobowiązany do przygotowania dla Prezesa IPN listy osób, które złożyły „oświadczenie lustracyjne” i są zatrudnione w MSZ w dniu wejścia w życie ustawy. Prezes IPN będzie zobowiązany do weryfikacji złożonych przez nich oświadczeń i przekazania MSZ informacji wskazanych w projekcie ustawy.

W związku z rozszerzeniem katalogu osób obowiązanych do złożenia oświadczenia lustracyjnego o członków rodzin członków służby zagranicznej, o ile są zatrudnieni w placówce zagranicznej, w terminie 30 dni od dnia wejścia w życie, osoby objęte przepisami „ustawy lustracyjnej”, będące członkami rodzin członków służby zagranicznej zatrudnionymi w placówkach zagranicznych, będą zobowiązane do złożenia oświadczenia lustracyjnego. MSZ zobowiązany będzie do weryfikacji tych oświadczeń.

MSZ zobowiązany będzie do podjęcia działań zmierzających do wygaszenia stosunku pracy z pracownikami, którzy złożyli oświadczenia potwierdzające (stwierdzenie wygaśnięcia stosunku pracy, wydanie świadectw pracy, etc.)

Po wejściu w życie ustawy osoby ubiegające się o zatrudnienie w MSZ i placówkach zagranicznych i podlegające „ustawie lustracyjnej” będą zobowiązane do złożenia w postępowaniu rekrutacyjnym dodatkowego dokumentu.

MSZ będzie zobowiązane do jednorazowego przeglądu dokumentacji pracowników zatrudnionych w MSZ i w placówkach zagranicznych, celem weryfikacji spełniania przez nich wymagań niezbędnych do pracy w służbie zagranicznej i posiadania stopnia dyplomatycznego, a następnie przygotowanie wypowiedzeń zmieniających lub dokumentacji związanej z rozwiązaniem stosunku pracy.

9. Wpływ na rynek pracy

Wejście w życie projektowanej ustawy oraz jej skutek w postaci wygaśnięcia łącznie ok. 150–200 stosunków pracy spowoduje konieczność przeprowadzenia naboru na wolne stanowiska w Ministerstwie Spraw Zagranicznych i w placówkach zagranicznych odpowiednio po upływie 30 dni oraz 6 miesięcy od dnia wejścia ustawy w życie.

10. Wpływ na pozostałe obszary

☐ środowisko naturalne	☐ demografia	☐ informatyzacja
☐ sytuacja i rozwój regionalny	☐ mienie państwowe	☐ zdrowie
☐ inne:		

Omówienie wpływu	Nie dotyczy
------------------	-------------

11. Planowane wykonanie przepisów aktu prawnego

Harmonogram wykonania przepisów projektowanego aktu prawnego został ściśle określony w przepisach przejściowych do projektu.

Zakłada się, że dotychczasowe przepisy wykonawcze wydane na podstawie art. 30 ustawy zmienianej zachowają moc do dnia wejścia w życie nowych przepisów wykonawczych, nie dłużej jednak niż przez okres 12 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy.

12. W jaki sposób i kiedy nastąpi ewaluacja efektów projektu oraz jakie mierniki zostaną zastosowane?

Ewaluacja efektów projektu zostanie zawarta w raporcie z jego wdrożenia sporządzonym po upływie 6 miesięcy od upływu okresów dostosowawczych określonych w przepisach ustawy zmienianej. Miernikiem dla monitoringu zmian kadrowych przewidzianych w projekcie będzie liczba wygaszonych, zmienionych oraz nawiązanych stosunków pracy w służbie zagranicznej oraz stanowisk w placówkach zagranicznych nieobjętych przepisami o służbie zagranicznej.

13. Załączniki (istotne dokumenty źródłowe, badania, analizy itp.)

1. Kalkulacja kosztów wdrożenia zmian planowanych w związku z wdrożeniem projektu ustawy o zmianie ustawy o służbie zagranicznej oraz niektórych innych ustaw.

Kalkulacja kosztów wdrożenia zmian planowanych w związku z wdrożeniem projektu ustawy o zmianie ustawy o służbie zagranicznej oraz niektórych innych ustaw

/załącznik do Oceny Skutków Regulacji projektu ustawy o zmianie ustawy o służbie zagranicznej oraz niektórych innych ustaw/

Dane przyjęte do kalkulacji skutków finansowych:

- członkowie służby zagranicznej zatrudnieni w Centrali MSZ: 1 689 osób na 1 677,24 etatach,
- członkowie służby zagranicznej zatrudnieni w placówkach zagranicznych: 1 975 osób na 1 907,70 etatach,
- członkowie rodzin członków służby zagranicznej zatrudnieni w placówkach zagranicznych: 439 osób,
- kursy walut w stosunku do PLN przyjęte do sporządzania planów pracy placówek zagranicznych na 2017 r.: EUR – 4,49, USD – 4,25, AUD – 3,15, DKK – 0,60, JPY – 0,038, CAD – 3,2, NOK – 0,5, CHF – 4,2, SEK – 0,48, BPB – 5,25.

I. Kalkulacja skutków wprowadzenia prawa do corocznego urlopu na koszt pracodawcy dla członków służby zagranicznej wykonujących obowiązki służbowe w placówce zagranicznej

Przyjmując za punkt odniesienia łączne wydatki poniesione na podróże służbowe w latach poprzednich 2015 i 2016 finansowane z części 45 budżetu państwa, w rozdziale 75057, pozycji 3020 „Wydatki osobowe niezaliczane do wynagrodzeń”, które wynoszą ok. 3,14 mln PLN, oraz odejmując od tej wartości szacunkowy koszt szacunkowy podróży przesiedleniowych (w ramach corocznej rotacji pomiędzy Centralą MSZ i placówkami zagranicznymi) w wysokości ok. 2,45 mln PLN, otrzymujemy kwotę 700 tys. PLN, która została efektywnie przeznaczona na finansowanie podróży urlopowych oraz podróży w sytuacjach losowych i nadzwyczajnych.

Przyjmując, że:

- prawo do pokrycia kosztów corocznego urlopu w kraju nie będzie przysługiwało w roku skierowania i odwołania z placówki zagranicznej,
- ok. 10% uprawnionych nie skorzysta z przysługującego im prawa z przyczyn osobistych
- należy spodziewać się, że dodatkowe wydatki z części 45 budżetu państwa przeznaczone na pokrycie kosztów wprowadzenia projektowanego prawa do corocznej podróży urlopowej na koszt pracodawcy **nie przekroczą kwoty 0,5 mln PLN** i zostaną

sfinansowane ze środków zaplanowanych w części 45 budżetu państwa, bez konieczności ich zwiększenia.

II. Kalkulacja skutków włączenia osób zajmujących kierownicze stanowiska w Ministerstwie Spraw Zagranicznych z powrotem do służby zagranicznej i służby cywilnej

Obecny roczny koszt wynagrodzeń brutto dla wyższych stanowisk w Ministerstwie Spraw Zagranicznych (dyrektor generalny służby zagranicznej, dyrektor komórki organizacyjnej, zastępca dyrektora komórki organizacyjnej) wynosi 17 285 tys. PLN brutto. Po wdrożeniu projektowanej zmiany oraz zakładając utrzymanie mnożników służących do ustalania wynagrodzenia zasadniczego na tym samym poziomie co obecnie oraz doliczenie dodatku kierowniczego (dodatku z tytułu zajmowania stanowiska kierowniczego w ramach personelu dyplomatyczno-konsularnego) określonego w przepisach rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 10 marca 2009 r. w sprawie określenia stanowisk oraz mnożników do ustalenia składników wynagrodzenia w służbie zagranicznej (w wysokości odpowiednio: dyrektor generalny służby zagranicznej – 1,25; dyrektor komórki organizacyjnej – 1,05; zastępca dyrektora komórki organizacyjnej – 0,5 kwoty bazowej) zakłada się, że roczny koszt wynagrodzeń na stanowiskach kierowniczych w służbie zagranicznej po zmianie wynosiłby 17 862 tys. PLN brutto, co oznacza dodatkowy koszt dla MSZ w rocznej **wysokości 577 tys. PLN**. Koszt ten zostanie pokryty ze środków zaplanowanych w części 23 i 45 budżetu państwa rozdział 75001 pozycja 4020 „Wynagrodzenia członków korpusu służby cywilnej”, bez konieczności ich zwiększenia.

III. Kalkulacja kosztów wprowadzenia prawa do dodatkowego jednorazowego urlopu dla pracowników powracających z placówek „trudnych”

Średniorocznie do centrali MSZ powraca ok. 25 osób z placówek zagranicznych o trudnych warunkach klimatycznych i pobytowych. Roczny koszt dla takiej grupy osób trzymiesięcznego dodatkowego urlopu wynosić będzie 786,36 PLN (262,12 tys. PLN miesięcznie). Przyjmując utrzymanie tej dynamiki na tym samym poziomie oraz współczynnik skorzystania z tego prawa na poziomie ok. 80%, należy liczyć się z dodatkowymi kosztami **w wysokości ok. 629 tys. PLN**. Koszt ten zostanie pokryty z części 23 i 45 budżetu państwa, w rozdziale 75001, pozycji 4020 „Wynagrodzenia członków korpusu służby cywilnej”. Dodatkowo należy uwzględnić koszt składek na ubezpieczenia społeczne płatne przez pracodawcę oraz składki na Fundusz Pracy, które łącznie **nie przekroczą 130 tys. PLN** i zostaną pokryte odpowiednio z części 23 i 45 rozdział 75001, pozycja 4110 „Składki na ubezpieczenia społeczne” oraz z pozycja 4120 „Składki na Fundusz Pracy”. Koszt wprowadzenia tej zmiany nie przyniesie skutku w postaci konieczności zwiększenia środków w części 23 i 45 budżetu państwa.

IV. Kalkulacja kosztów wprowadzenia prawa do pokrycia przez pracodawcę kosztów obowiązkowego przygotowania przedszkolnego dla dzieci członków służby zagranicznej zatrudnionych w placówce zagranicznej, jeżeli obowiązek odbycia takiego przygotowania wynika z przepisów państwa przyjmującego, a nie zachodzi możliwość skorzystania w tym zakresie z nieodpłatnej nauki

Na podstawie danych z wykonania ubiegłorocznych budżetów w części 45 należy przyjąć, że w służbie zagranicznej pracodawca pokrywa średnio koszt nauki w 180–200 przypadkach rocznie, co daje przeciętną kwotę rocznego wydatku w wysokości ok. 11,6 mln PLN. Zakłada się, że przypadki skorzystania z prawa do pokrycia kosztów obowiązkowego przygotowania przedszkolnego dla dzieci członków służby zagranicznej zatrudnionych w placówce zagranicznej, jeżeli obowiązek odbycia takiego przygotowania wynika z przepisów państwa przyjmującego, a nie zachodzi możliwość skorzystania w tym zakresie z nieodpłatnej nauki, nie powinny przekroczyć 5–7% ogólnej liczby wszystkich uprawnionych do pokrycia kosztów kształcenia dzieci. **Pozwala to przyjąć średni, prognozowany koszt z tego tytułu 0,58–0,81 mln PLN.** Należy jednak zauważyć, że na faktyczną wysokość kosztów ponoszonych z tego tytułu na wpływ szereg czynników począwszy od sytuacji rodzinnej uprawnionych, liczby dzieci pozostających w wieku przygotowania przedszkolnego, kurs waluty rozliczenia placówki do PLN, przez uwarunkowania prawne w państwach przyjmujących, a skończywszy na faktycznej możliwości realizacji tego prawa w konkretnym miejscu wykonywania obowiązków służbowych za granicą. Stąd też do przedstawionej prognozy należy podchodzić z dużą rezerwą i przyjąć, że w rzeczywistości koszt wprowadzania projektowanej regulacji w omawianym zakresie może być niższy od prognozowanego. Koszt wprowadzenia tej zmiany nie przyniesie skutku w postaci konieczności zwiększenia środków w części 45 budżetu państwa.

V. Podsumowanie

Łącznie koszt projektowanych zmian, o których mowa wyżej w pkt I–IV, nie przekroczy **2,416** mln PLN, przy założeniu stabilnych kursów walut w stosunku do PLN w 2017 r. Koszt wprowadzenia tych zmian nie przyniesie skutku w postaci konieczności zwiększenia środków w części 23 i 45 budżetu państwa.